Nº. 41. Donderdag 11 October 1917. 17de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”: TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCHE MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVERZEKERING
AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.
Kapitaal-Verzekering — Rente-Verzekering.

„Dagblad van Zuid=Holland en 's-Gravenhage”
Kabar dari Hindia=Nederland, sasoedahnja mail katarima.
Ada djoega telegram dari BATAWI DAN LAIN TAMPAT.

Is Indië rijp voor „hooger” onderwijs?

In de nummers van 13 en van 27 September van ons weekblad komt bovenstaande vraag ter sprake. J. C. H. in het eerstgenoemde nummer beschouwt de vraag in verband met het aantal jongelieden, die met een voldoend afgelegd eindexamen de in Indië bestaande hoogere burgerscholen verlaten, en die naar zijne meening de stof zouden moeten leveren voor een aldaar op te richten hoogeschool of universiteit, en hij komt dan tot het besluit, dat in de naaste toekomst voor een universiteit in Ned.-geen plaats is. Het meeste belang heeft die vraag met het oog op de Inlandsche bevolking; uit dat oogpunt alleen willen wij het ook beschouwen.

J. H. Abendanon, in een volgend nummer, wil tot een tegenovergesteld besluit voeren, dan waartoe J. C. H. geraakt, met te wijzen op de bestaande inrichtingen met kabalistische nanemen: de *Stovia* (School Tot Opleiding Van Inlandsche Artsen) te Weltevreden en de *Nias* (N.-I. Artsen School) te Soerabaja, voorts de school tot opleiding van Inlandsche rechtskundigen (waarom niet konsekwent de *Stovir?)* en de Bestuursschool te Weltevreden, de enkele bestaande en verder te hervormen of uit te breiden gelegenheden om zich te bekwamen in de kennis der natuur en in technische wetenschappen. Daarmede rekent de heer Abendanon zich overtuigd, dat de heer J. C. H. zal erkennen, in zijn oordeel gedwaald te hebben.

Wij deelen die overtuiging niet. Het bestaan der genoemde instellingen of gelegenheden tot verdere ontwikkeling zijn J. C. H. natuurlijk niet onbekend. Zij staan echter buiten de vooropgestelde vraag. De genoemde scholen danken haren oorsprong aan het practische inzicht, om aan de Inlanders voorloopig dat onderwijs te geven, voor hetwelk zij vatbaar geacht worden en dat hen geschikt maakt om in het maatschappelijk leven, in hun eigen wereld in de eerste plaats, met vrucht werkzaam te zijn.

Aldus ga men voort, met het onderwijs te geven, waaraan het volk bij den natuurlijken drang tot ontwikkeling uit eigen boezem behoefte gaat gevoelen, ten einde het op te voeren tot hooger levenspeil of levensgeluk. Dat is iets anders dan het stichten, zoo maar, van een hoogeschool of universiteit met verschillende faculteiten, waar niet slechts het werkdadig leven in het oog gehouden wordt en het individu grootendeels verloochend wordt, maar vooruitgang van de algemeene kennis, van de wetenschap, om haar zelve vooral, beoogd wordt, aan welk streven, ondanks het verheven doel, het gevaar verbonden kan zijn, van een klasse hongerlijdende pseudo-geleerden te vormen, zooals dat in Engelsch-Indië was waar te nemen. Terecht waarschuwt J. C. H. tegen den haast bij velen om onderscheidene inrichtingen der Westersche maatschappij, daaronder een hoogeschool of universiteit, op Indischen bodem over te planten. Vooreerst geen kweekplaats van geleerden, maar van practische, voor hun land nuttige individuën!

Laat ons Indië niet te veel afhankelijk doen zijn van Europeesche, van Westersche- vaak te schoolschebegrippen. Laat onze hoogere kennis, als wij daarop roem mogen dragen, daartoe strekken, niet tot blinde navolging voor den Inlander, maar om hem te leeren beseffen wat er waarlijk goeds en heilrijks schuilt in eigen hoofd en hart, hem dat te helpen ontwikkelen ten zegen van zichzelven, van eigen land en volk, tot heil van het algemeen.

Helaas, Europa heeft in de laatste jaren bewezen, voor de Aziatische volkeren geen aanbevelenswaardig voorbeeld te zijn ter pure navolging. In het gebeuren van heden ligt de waarschuwende ernstige les verborgen — hoe de opdrijving van wetenschap, de overlading der hersens, bij onevenwichtige naturen tot verdwazing en vernietiging leidt!

Persoverzicht.

De *N. R. Ct.* van 26 September schreef in haar Avondblad over „*Gewestelijk zelfbestuur in Indië*” o.m.:

„Volgens de, door hemzelf herziene, plannen van den regeeringscommissaris De Graaff zou het wenschelijk zijn, Java en Madoera te verdeelen in vijf gewesten, te weten Batavia, Cheribon, Semarang, Soerabaja en Pasoeroean (zonder de Vorstenlanden). Oorspronkelijk bestond het voornemen slechts drie gewesten te vormen (West-, Midden- en Oost-Java) maar daarop kwam de reorganisator later terug. Indien de berichten in de Indische bladen waarheid bevatten zou dit eerste plan wederom bij de regeering in de gunst zijn gekomen en zouden zelfs maatregelen in voorbereiding zijn om het in den loop van het volgend jaar over geheel Java door te voeren.

„Niet in overeenstemming zou dit laatste zijn met het advies van den heer De Graaff, die in zijn rapport uitdrukkelijk de wenschelijkheid heeft doen uitkomen, aanvankelijk slechts een enkel nieuw-model gewest (Batavia) te vormen. Eerst wanneer dat gewest volkomen naar eisch zou zijn op gang gebracht, mocht z.i. de tijd gekomen worden geacht om met de instelling en inrichting van andere gelijksoortige gewesten te beginnen.

„Zwaar wegende redenen voerde hij daartoe aan. Zeer duidelijk spreekt tot ons o.a. de moeilijkheid om de nieuw te stichten gewestelijke bureaux genoegzaam van voor de vervulling van hunne taak geschikt personeel te voorzien.

PERRY & Co.
Dekstoelen
Hut } koffers
Mail }
Vouwstoeltjes, enz.
HOOGSTRAAT 20.

AU BON MARCHÉ
A. DE VRIES & ZONEN - Opgericht 1879.
DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN
Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.
VRAAGT ONZE GEÏLLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

,,Gemakkelijk valt te begrijpen, dat voor het welslagen van de hervorming de inrichting van deze nieuwe gewestelijke bureaux een zaak van groot gewicht is, en dat juist daarbij groote moeilijkheden zullen zijn te overwinnen. Wil de hervorming iets beteekenen en niet op een jammerlijken warboel uitloopen, dan is het noodig, dat de gouverneurs over goed ingerichte, met bekwame ambtenaren bevolkte bureaux zullen beschikken.

,,Wat hier van de ambtenaren van de gewestelijke bureaux wordt gezegd, geldt in niet mindere mate van die bij de technische diensten, welke den gouverneurs bij de uitoefening van hun ambt zouden worden toegevoegd.

,,Mochten de geruchten waarheid bevatten en de regeering er werkelijk naar streven de hervorming in ééns over geheel Java in te voeren, dan zou ook de keuze van het stelsel van drie gewesten boven dat van vijf te verklaren zijn. Waar anders vijf ambtenaren geschikt zouden moeten worden bevonden om als gouverneur op te treden, zou nu met drie kunnen worden volstaan. En in stede van vijf zouden slechts drie nieuwe gewestelijke bureaux op voldoende sterkte behoeven te worden gebracht.

,,Mocht de regeering er kans toe zien, in deze zeer moeilijke tijden dit zeer gewichtige en naar onze overtuiging voor Indië zoo heilzame hervormingswerk te verrichten, dan zouden wij er ons hartelijk over verheugen. Over de mogelijkheid, het thans te volbrengen, willen wij ons niet uitlaten. Om dit te kunnen doen zouden wij moeten beschikken over de gegevens, welke alleen aan de regeering eigen zijn. Wij nemen hier natuurlijk aan, dat het doel, 't welk aan de hervorming is te stellen, onder de gegeven omstandigheden naar het oordeel der regeering zou kunnen worden bereikt. Wij bedoelen de verkrijging van een naar de eischen van den tegenwoordigen tijd goed ingericht en goed werkend bestuur, 't welk wanneer de tijd daar zou zijn, zich zou kunnen aanpassen aan de organen van den volkswil, gelijk die zich zouden hebben ontwikkeld.

,,Mocht men er echter aan denken om politieke overwegingen, omdat men hoopt met schijn van ,,medezeggingschap'' bij gewestelijk zelfbestuur de Indische vooruitstrevenden te paaien, en dit misschien nog wel ten koste van hetgeen Indië vóór alles noodig heeft: een goed werkend, stabiel bestuur — mag dit in zijn tegenwoordigen vorm niet geheel bevredigend zijn ingericht — dan zouden wij dit ten zeerste betreuren. Gelijk alle dingen, die op halfslachtige wijze worden behandeld, zou de maatregel, zóó doorgevoerd, naar geen van beide zijden bevrediging geven.''

* * *

In het *Avondblad C.* van Zaterdag 29 September schrijft hetzelfde blad over: ,,*Gouverneurs en Gewestelijke Raden'' o.m.*:

,,Indien er waarheid ligt in de loopende geruchten zal bij de onderhanden zijnde voorbereiding van de reorganisatie enkel met de behoeften van Java, niet met die van de Buitenbezittingen rekening gehouden worden.

,,Mocht dit juist zijn dan zouden wij het ten zeerste betreuren.

,,Met de volgende woorden, door den heer De Graaff geschreven in zijn Verslag omtrent een verdere voorbereiding van een hervorming van het Bestuurswezen, stemmen wij volkomen in:

,,Ofschoon in hare uiting meer eenzijdig, kan een breed opgevatte decentralisatie in den zin van Gewestelijk Zelfbestuur ook voor de Buitenbezittingen van groote beteekenis zijn. Wellicht zelfs in het bijzonder voor de Buitenbezittingen, waar in verschillende gewesten de maatschappij in menig opzicht zooveel frisscher en zooveel krachtiger voor het vraagstuk staat; waar door een vooruitstrevend Gewestelijk Bestuur, toegerust met eigen middelen, bij de meerdere hulpbronnen in de Inlandsche maatschappij zelve en bij de grootere veerkracht van die maatschappij feitelijk zoo belangrijk meer tot stand te brengen is dan op Java nog het geval kan zijn.''

,,Wij vermoeden dat het bezwaar hierin is gelegen, dat op uitoefening van een eenigermate doeltreffende controle door den gewestelijken raad over de bestuursdaden der gouverneurs op de Buitenbezittingen minder kans zou zijn dan op Java, en wel vanwege de veel grooter moeilijkheid om die raden op eenigszins competente wijze te bezetten.

,,Op dit bezwaar hebben wij tweeërlei antwoord. Ten eerste:

,,Een overgangstoestand is noodig, waarin men het met passen en meten zal moeten vinden — daar valt niet aan te ontkomen. Het gaat echter niet aan, om, ten einde hieraan te ontsnappen, bij de oude toestanden te blijven, waarbij het, om een woord van den heer Colijn te gebruiken, overal ,,rammelt''! Er wordt trouwens niets bij gewaagd, dan feitelijk alleen, dat de toestand er bij thans niet beter op zou worden.

,,In de tweede plaats achten wij de mogelijkheid geenszins uitgesloten, dat de gewestelijke raden, ook in de meer primitieve gewesten der Buitenbezittingen, zullen meevallen.

,,Het blijft onze wensch aan te toonen, dat men de hervorming op de Buitenbezittingen niet behoeft na te laten, uit vrees, dat zij daar niet door de andere parallel daarmede loopende, hervorming, welke ,,medezeggingschap'' ten doel heeft, zou kunnen worden gesteund.''

,,In een vroeger in dit blad gepubliceerd artikel hebben wij reeds, in verband met de quaestie over het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen gerezen, de hoop te kennen gegeven, dat eerlang tot de beoogde reorganisatie zou worden overgegaan, ook omdat dan het Bureau, 't welk mooi den weg uitging van een departement voor de Buitenbezittingen te worden, zijn reden van bestaan zou komen te ontberen en opgeheven zou kunnen worden. Inderdaad, wij herhalen het hier, is het de bestuursvorm der toekomst te achten, waarnaar zooveel mogelijk dient gestreefd, dat de groote gewesten of gouvernementen, waaraan in zekere mate zelfbestuur is verleend, direct, d.i. zonder den onnoodigen tusschenschakel van het Departement van Binnenlandsch Bestuur met de regeering in verbinding zou komen te staan. Hiervan zou echter niets kunnen komen, wanneer de hervorming werd uitgesteld, tot zoolang er eens in de Buitenbezittingen menschen kwamen te wonen, beter geschikt om in Gewestelijke raden te zitten dan de tegenwoordige... Behoud van den tegenwoordigen toestand beteekent behoud van wantoestanden en wanverhoudingen, beteekent ook aan de Buitenbezittingen de vleugels onthouden, waarmede zij zich hoog boven het tegenwoordige peil zouden kunnen en ook zouden weten te verheffen.''

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De ,,geest'' der bevolking.

,,Het is in de kringen van den particulieren landbouw, dat men tegenwoordig de hardste noten hoort kraken over kwaliteit en wangedrag van ,,den inlander''.'' Aldus vangt een artikel aan in de *Java-Bode* over den geest der bevolking. Ofschoon volgens de *J. B.* in vroegere jaren in vergaderingen en geschriften over hetzelfde euvel geklaagd werd, merkt het blad toch op, dat het gedrag van den Inlander op de landbouwondernemingen een belangrijke bijdrage levert tot de beoordeeling van den voor- of achteruitgang der bevolking.

Immers neemt in verschillende centra van grooten landbouw niet alleen de geheele gezeten dessabevolking, mannen, vrouwen en kinderen, deel aan den arbeid in de tuinen of op het etablissement, doch bestaat er daarnaast een leger van losse arbeiders, meest mannen, doch ook vrouwen, die korter of langer in een streek verblijven.

Indien haast tegelijkertijd in *Banjoewangi* en in *Malang* klachten rijzen over het veelvuldig dobbelen, dat vaak tot diefstal en vechterij leidt, zoo maakt dat eenigen indruk. Vooral wanneer van meerdere zijden geklaagd wordt over ongeregeldheid in den arbeid, diefstal en brutaliteit.

Meer politie en samenwerking tusschen planters en politie hoort men aangeven als geneesmiddelen van de kwaal. Ook ziet men planters gelden bijeenbrengen tot het onderhouden van meer politie, gesteld onder de bevelen van het binnenlandsch bestuur. Het is echter geen zuivere toestand, dat particulieren moeten bijdragen tot het op de been brengen van een versterkte politie. Daarenboven is het een lapmiddel, dat maar zeer tijdelijk werkt. Het ongeluk der binnenlanden is het ontbreken van een preventief werkende politie.

Jaren geleden was er een resident op Java, die nu en dan in den nacht de politie in zijn hoofdplaats naging; het gevolg daarvan was, dat de politie in orde was en er niets gebeurde. Nu moet het niet noodig zijn, dat een resident de politie controleert,

Firma H. C. MORSINK Ez.
(JOH. H. MOHRMANN, v/h Lid der Firma LEDEBOER & Co.)
Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Kanarie-Kemirinoten,
Kloeaks,
Doan Djeroek Daan Salem,
Laksa, Agar-Agar, Assem,
Kriep-Blinjoe, Selassie,
Witte en Roode Rozen Siroop,
Kerrie djawa, Boemboes,
Samballans.

VERSCHE LOMBOK.

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE,
SPRAAKLEERARESSEN TE
AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916
behandelen alle **spraakstoornissen** in den ruimsten zin des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.
☞ Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met **September Cursussen geopend**, met twee lesuren per week.

Middelbare School v. Handel en Administratie,
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.
EXTERNAAT en INTERNAAT.
AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officiëel als zoodanig **erkend.**
De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur
F. TIJMSTRA.

GESCHER & KEMPER
:: **Magazijnen** ::
ter Complete Meubileering
DEN HAAG - VLAMINGSTRAAT 22
AMSTERDAM - ARNHEM - BREDA - ROTTERDAM

Mevrouw!
Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op
No. 2508 Haag.
Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening. *Aanbevelend,*
L. A. Biesmans, fa P. Kok.
Spekslagerij. *Groenmarkt 38.*

Luxe Brood- en Banketbakkerij
Willem Renout
Spuistraat 184-186 - Tel. N. 1892 - Torensteeg 7.
AMSTERDAM

Au Corset Gracieux.
G. W. COPPERS.

DEN HAAG,
Spuistraat 36, Telef. 3334.
Piet Heinstr. 107, Telef. 1723.
ROTTERDAM,
Hoogstraat 334, Telef. 6474.
ARNHEM,
Ketelstraat 24, Telef. 1495.
DORDRECHT,
Voorstraat 289, Telef. 1146.
LEIDEN,
Maarsmanssteeg 23, Telef. 577.
Grootste en meest uitgebreide Corsetten-Magazijnen zoowel in de goedkoopere als duurste soorten.

doch dat er met behoorlijke controle meer van de Inl. politie te maken zou zijn is buiten kijf.

Verder zij opgemerkt, dat het nog de vraag is, of de „geest'' der bevolking over het algemeen verslechtert, daar de een steen en been klaagt over het volk en de ander vrij tevreden is. Maar ook al vermindert de goede geest onder de bevolking, zoo is het noodig om te trachten de oorzaken daarvan op te sporen.

Er zijn toch tal van omstandigheden, welke invloed uitoefenen op het gedrag van de bevolking eener onderneming en de geest der bevolking is afhankelijk, voor een groot deel althans, van den toestand der onderneming.

Een met beperkte middelen opgezette en gedreven onderneming heeft zoowel op Java als elders een slechten invloed op den Inl. arbeider. Zuinigheid wordt in de eerste plaats betracht op woningen, verzorging en betaling van koelies.

Wanneer bij aanwezigheid van voldoende arbeidskrachten een vrouw voor acht uren werk een kwartje bekomt, is die onderneming er niet geheel onschuldig aan als dergelijke vrouwen een ongezonde bijverdienste zoeken, en de mannen, die voor hun bijzondere genoegens geld noodig hebben, trachten zich dat te verschaffen door spel, leening of diefstal.

De vooruitgang eener onderneming behoort te zijn de vooruitgang van allen, die er aan meewerken en daarop wordt met betrekking tot den Inl. arbeider niet altijd voldoende gelet.

Indien de beheerders van ondernemingen eens samen kwamen om te overleggen, wat er gedaan zou kunnen worden ten einde de Inl. werkkrachten een menschwaardig en gezond bestaan te verschaffen, d.w.z. goede huisvesting en verzorging, redelijke belooning en den waarborg eener rechtvaardige behandeling, waarbij willekeur en geslepenheid van mandoers buitengesloten zouden zijn, dan zou men met meer recht de schuld van zekere verschijnselen bij den geest der bevolking mogen zoeken.

Want er is een wijziging opgetreden onder de bevolking van zekere opvattingen, rakende haar verhouding tot den Europeaan. Doch dit is zeer natuurlijk. Door de uitbreiding en bevordering van het onderwijs, door het ontstaan van verschillende vereenigingen, w.o. in de eerste plaats de Sarekat Lslam, is de geest der bevolking bezig zich te wijzigen en wel in de grootere plaatsen het snelst en het meest, waarbij excessen niet uitblijven.

Er is echter alle reden om te verwachten — men denke aan de beweging onder de Chineezen van eenige jaren geleden — dat het streven naar verheffing en maatschappelijke versterking, hetwelk zich onder de Inl. bevolking openbaart, den geest dier bevolking niet zal bederven. Op de uitwassen, die een dergelijke beweging steeds vergezellen, dient echter gelet.

„Reactie tegen een in den grond goede beweging werkt als altijd verkeerd. Zij bereikt slechts een geheimzinnigheid en een verzet. Het is te hopen, dat de Europeesche landbouwnijverheid in deze landen nimmer den weg der reactie kiest, om den ouden geest, zooals sommigen dien prijzen boven den tegenwoordigen, te herstellen. Tegenover bevolkingscultuur en het optreden van jonge en ontwikkelde inlanders op de ondernemingen in betrekkingen, welke zij vroeger niet konden bereiken, behooren onze planters te staan met een mild gemoed. Leiden is beter dan weren.''

Met dat deel der bevolking komt de planter op zijn onderneming zelden in aanraking. Hij heeft meer te doen met eenvoudige lieden, die gretig gebruik maken van de nieuwste verkeersmiddelen, die wij hun aanboden en waardoor verplaatsing naar andere streken, iets heel gewoons voor hen is. Daardoor zagen zij dingen en toestanden in andere streken, namen over en leerden beoordeelen het leven hier en elders. Van die meerdere beweeglijkheid der bevolking heeft de planter op Java zeker in de eerste plaats voordeel getrokken, al moest door dat reizen en het verkeer met anderen de onderdanigheid naar het uiterlijk verdwijnen. Dat ook hier het terrein voor uitwassen zeer groot is, behoeft geen betoog en het zijn die uitwassen, waaraan de planter zich dagelijks stoot en die hem de hierboven genoemde klachten op de lippen brengen.

Het korps B. B. ambtenaren op de Buitenbezittingen.

Onder de artikelen, die voor een bespreking in aanmerking komen in deze rubriek, ligt er één reeds eenigen tijd op onze schrijftafel en hoewel er ons een verwijtende stem uit tegenklonk, toch werd door allerlei oorzaken de vermelding ervan uitgesteld en het zelfs met een zekere arglistigheid onder een paar andere geschoven, totdat het nu weer bovenop kwam te liggen en doordringend zijn stem deed hooren.

Om de groote verantwoordelijkheid, die op de schouders van den B.B.-ambtenaar op de Buitenbezittingen rust, meent de schr. niettegenstaande alles wat over de bestuurstaak en de bestuursambtenaren geschreven is, er toch goed aan te doen nogmaals eenige beschouwingen aan het belangrijke onderwerp te wijden.

The „roll of honour'' van ons bestuurskorps telt reeds veel namen — we noemen slechts die van Bastiaans, van Hoëvell, Jansen, Agerbeek, van Gorkom, Walter en nu onlangs Muller — van hen „die te midden van hun werk op verraderlijke wijze aangevallen, onder moordenaarshanden het leven lieten, maar ook van hen, wier gestel door niet minder verraderlijke ziekten werd ondermijnd, totdat eindelijk een korte mededeeling aan de Regeering, een nog kortere annonce in de dagbladen, een nieuwe gaping in de gelederen van het Binnenlandsch Bestuur verkondigden.''

Hij, die zich voor oogen stelt, hoe nu hier dan daar in de Inlandsche maatschappij wild-warrelende stroomingen opduiken in dezen tijd van ontwakend politiek leven, van onderlinge aansluiting en van semi-religieuse associaties, zal erkennen, dat aan den persoon van den bestuursman hooge, zeer hooge eischen gesteld worden, en dat *alle* maatregelen toejuiching verdienen, welke strekken moeten den bestuursambtenaar zoo volkomen mogelijk voor die taak voor te bereiden. Schr. stelt de vraag: „Zijn wij op den goeden weg?''

In herinnering brengt hij, hoe 15, 20 jaar geleden jongelieden, die hun toekomst in den Oost wilden zoeken, zich niet door bezwarende voorwaarden lieten afschrikken, zich aan een zeer zwaar vergelijkend examen onderwierpen, bij slagen zelfs de kans op niet-plaatsing liepen en hoe toch telkenmale het aanbod de vraag overtrof. En nu?

De instelling van het candidaat-Indisch-ambtenaarschap waarborgt iederen indoloog, die in de voorgeschreven examens slaagt, op gezetten tijd uitzending en dadelijke plaatsing. Studiebeurzen, een vrijgevige regeling ten aanzien van voorloopig traktement en tegemoetkoming voor hen, die gehuwd uitkomen, moeten de dienstneming aanlokkelijk maken, en het resultaat is, dat het tekort aan controleurs op Java reeds zéér voelbaar, op de Buitenbezittingen bepaald onrustbarend is en in nog ernstiger mate dreigt te worden, terwijl de schiftingscommissie in Nederland steen en been klaagt over veel te beperkte keuze, die haar dwingt haar eischen steeds lager te stellen.

Wat zijn daarvan de oorzaken?

In de eerste plaats wil een goed deel van Hollands jeugd niet naar Indië.

Daarbij moet rekening gehouden worden met het feit, dat handel, nijverheid en landbouw vroeger niet dien omvang hadden als nu en dat jongelui, die wel naar Indië willen voor een niet onbelangrijk deel derwaarts worden afgeleid.

Een derde factor is de stijging van den levensstandaard, waardoor de bezoldigingen vergelijkenderwijs gedaald zijn.

Voegt men bij deze oorzaken de omstandigheid, dat de *vraag* naar bestuursambtenaren gestegen is tengevolge van meer intensieve bestuursuitoefening in vroeger nagenoeg niet geëxploreerde gebieden, dan is de huidige noodtoestand vrijwel verklaard.

De formatie van het bestuur inkrimpen is ondoenlijk.

De Regeering heeft een oplossing gezocht door bij den bestuursdienst personen werkzaam te stellen, „die, zoo zij al eenige bijzondere opleiding genoten hebben, toch niet de volle voor den bestuursambtenaar verplichte studie hebben doorgemaakt.'' Schr. doelt op de instelling der gezaghebbers, burgerlijke ambtenaren, die, niet tot de hoogere rangen van den bestuursdienst benoembaar, toch bestuursdiensten verrichten. De officieren-gezaghebbers schakelt schr. voorloopig uit. Bij de regeling der ambtelijke positie van de burgerlijke gezaghebbers staat men steeds voor moeilijkheden, daar er onder hen zijn, die voor volledig opgeleide bestuursambtenaren in de praktijk niet onderdoen, ja zelfs uitmunten boven velen.

De voor-de-hand-liggende onvermijdelijkheid dat de gezaghebbers niet op een gelijke positie als de gediplomeerde ambtenaren aanspraak kunnen maken, gevoegd bij het feit, dat de gezaghebbers nu

Instituut ROELIJN

Jan v. Riebeekstraat 88 - 's-Gravenhage

Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.

Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE. . . . .
. . . . .GRATIS VERKRIJGBAAR

E. CASSUTTO & Dr. A. KERVEL

TANDARTSEN.

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telephoon: SCHEVENINGEN 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS"

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileïstraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen.
Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
Spreekuur: *Dinsdag 7—9 n.m.* en *Vrijdag 2—3 n.m.*

Directie: W. H. BIK. J. VAANDRAGER.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

The Ph. van Ommeren Corporation of New York.

42 Broadway New York

belast zich met expeditie en verscheping van goederen van

Amerika naar Holland,
Ned. Oost= en West=Indië.

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

LAAT voor Uwe familie in Indië een PORTRET van U maken

bij U aan huis.

Artistieke afwerking. Gewone atelier-prijzen

Aanbevelend, A. M. A. SUSAN, Fotograaf,
Regentesselaan 108 h. Regentesseplein - Tel. 6757 en 3305

Te allen tijde aan huis te ontbieden voor het maken van foto's van Familiegroepen, Kinderportretten, Diners enz.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND BIJ ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN

DEGELIJK ONDERWIJS IN

DUITSCH. ENGELSCH. FRANSCH. SPAANSCH. ITALIAANSCH. enz.

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITSSCHOOL
OVER DE WAALSCHE KERK

58a NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL: 2234

CREDIET- EN HANDELSBANK
voor Nederland en Koloniën

HEERENGRACHT 452 - AMSTERDAM

Verstrekt Credieten van f 1000.- af.

VAN RIJN & SCHILPEROORD

Meubelfabrikanten.

Anna van Buerenstraat 157 - Tel. H. 679
'S-GRAVENHAGE.

Des gewenscht worden alle soorten Meubelen naar teekening vervaardigd.

eenmaal niet voor vol worden aangezien, maakt het dienen voor hen niet overdreven aangenaam. En toch wordt er, waar op de B. B. ± 28 controleursplaatsen door gezaghebbers worden ingenomen, veel belangrijk werk door hen verricht.

Daarin kan verbetering aangebracht worden door een opleiding aan de bestuursschool van candidaat-gezaghebbers, waardoor een nieuwe categorie van ambtenaren, die der gediplomeerde gezaghebbers in 't leven wordt geroepen, verder traktementsverhooging en door, zooals in de bedoeling lag van de reorganisatie-plannen-de Graaff, een bepaald aantal residentsplaatsen op de Buitenbezittingen open te houden voor de uitstekendsten onder de uitstekende gezaghebbers. Hierdoor wordt de dienstneming aangemoedigd en het korps op peil gehouden.

De Schr. geeft ook eenige middelen aan, welke volgens hem aangewend kunnen worden om in het nijpend gebrek aan controleurs te voorzien, waarvan dit jaar wel een betere salarisregeling is in werking getreden, maar welke naar hij vreest den toeloop niet zóó zal doen aangroeien, dat binnen afzienbaren tijd in het tekort wordt voorzien. Er zal naar andere middelen moeten omgezien worden, zooals opneming van gezaghebbers in het korps bestuursambtenaren, wat in de praktijk weinig verandering zal geven, daar door de laatste toch al dikwijls controleurswerk verricht wordt.

Een andere vraag is het echter, of de ontstemming en moedeloosheid, die in het reeds zoo vaak gedupeerde korps bestuursambtenaren zou ontstaan, op zou wegen tegen het daardoor slechts indirect gediende belang van den dienst. Ook zouden onderofficieren-gezaghebbers, wier taak wel een andere is dan die van de burgerlijke idem, doch onder wie goede bestuursambtenaren voorkomen, personen gezocht kunnen worden, geschikt en bereid om in het korps der bestuursambtenaren te worden opgenomen. Ook dit zou echter slechts een lapmiddel zijn en de bovengenoemde ontevredenheid doen toenemen, terwijl het natuurlijk ook de vraag is, of het leger de officieren zou *kunnen* en *willen* afstaan.

Een andere maatregel, van tijdelijken aard echter, zou zijn om controleurs van Java en Madoera naar de Buitenbezittingen over te plaatsen, en zoo eenvoudig de scheiding tusschen de beide korpsen tijdelijk op te heffen. „Ook zou er tegen kunnen worden gewaakt, dat geen der uitgezonden jongste ambtenaren naar Java of de centrale bureaux verdwaalde, en ook dat geen ambtenaren aan den bestuursdienst worden onttrokken ter vervulling van betrekkingen die — geheel van administratieven aard zijnde — even goed door bureau-ambtenaren kunnen worden bekleed."

Deze maatregelen zouden het tekort aan ambtenaren kunnen beperken, doch zouden niet voldoende blijken om er in te voorzien.

Jaarlijks toch is er minstens een zeker aantal nieuwe ambtenaren noodig en is Leiden niet in staat die te leveren, zoo is een tekort onvermijdelijk. Het kardinale punt ligt in de te geringe belangstelling voor Indië in Nederland, juist in die kringen, waaruit de bestuursambtenaren getrokken moeten worden, die toch minstens uit den gegoeden middenstand moeten voortkomen. „Lieden van het genre Topee, Sneevliet zijn daarbij beslist uit den booze. Na de goede middenklasse is er niet eene die men bereikt door toekenning van studiebeurzen."

Wat er dan gedaan moet worden? Het traktement is, hoewel niet overmatig ruim, toch wel voldoende, doch verbetering van verlofstraktementen en pensioenen is een dringende eisch.

Verlof dient om geestelijk op te frisschen, om nieuwe indrukken op te doen, zich in te leven in de Europeesche denkwijze, kunst en muziek te genieten, om zoo mogelijk te reizen, andere menschen, dingen en opvattingen te zien, te hooren en te verwerken. *Niet* om ergens in een gehucht op de Veluwe, op een paar bedompte kamers in een straatje eener hoofdstad te hokken — omdat men al dat andere niet kan betalen.

En het is voor de werving niet bevorderlijk, als men in beschaafde kringen ziet, hoe verlofgangers, niettegenstaande de grootste zuinigheid, met een gezin niet rond kunnen komen van hun verlofstraktement, als het verlof ook maar eenigszins zal beantwoorden aan het doel, waarmee het is gevraagd en verleend.

Ook de pensioenen zijn te gering, tenzij men van de B.B.-ambtenaren eischt, dat ze gedurende hun diensttijd een kapitaaltje oversparen. Die eisch is onbillijk, daar een ambtenaar, die strikt eerlijk is, werkelijk niet zooveel kan sparen, als hij getrouwd is en kinderen heeft. En het verlof verslindt meestal de weinige gespaarde duitjes.

En in Holland kent men de fatsoenlijke armoede ook wel, die geleden wordt door gepensionneerden, die niet zoo gelukkig waren den residentsrang te bereiken, en ook dat benadeelt de werving.

Suriname.

Uit een brief van den heer J. J. Leys, directeur van het Landbouwonderwijs te Paramaribo, aan „De Standaard":

Van de Oost een stuk Nederland maken gaat nooit. Van de West wel. Dat stuk Nederland verliezen zou later ook wel eens een ramp kunnen blijken. Welnu, ik beweer, dat in betrekkelijk korten tijd Suriname een stuk land kan worden, dat overwegend Nederlandsch is, dat Nederlands denkt en doet, evenals Zuid-Afrika. Men schrijft veel over een Groot Nederland, welnu, annexeer Suriname voor de Ned. Taal en de Ned. gedachten, dan zijt ge een goed eind op weg om 't ideaal van een Groot Nederland te verwezenlijken. Dat kan geschieden door kolonisatie van Hollanders. Boeken en kranten zijn vol geschreven over de vraag: kan de Nederlander in de Tropen den gewonen arbeid verrichten? Kan hij concurreeren met den inlander? Neen, zeggen bijna alle autoriteiten. Ja, zeg ik, ten minste in Suriname. Hier is de toestand alweer geheel anders dan in de Oost. Daar verliest de kolonist zich in de millioenen inlanders. Hier beheerscht reeds een handje vol kolonisten den toestand. Daar kan hij de concurrentie niet volhouden tegen den inlander, die voor een gering loon werkt. Hier wel, want de inlander vraagt hier een hoog loon. Voor minder dan *f* 1.25 per dag werkt hij niet, dat is een loon, dat in den Achterhoek van Gelderland zelden wordt betaald. Bovendien moet de Hollander hier niet komen als arbeider, maar als zelfstandig landbouwer, die zijn eigen zaken drijft en zijn waren brengt op de groote wereldmarkt. Wij hebben hier een 60 jaar geleden een kolonisatie gehad van Hollanders. Die menschen zijn hier op de meest schandelijke manier behandeld, en toch, ik ga nog dagelijks om met hun afstammelingen, hebben enkelen het ver gebracht. Hoewel ze totaal verwaarloosd zijn op geestelijk gebied, zou er nog wel wat van te maken zijn. Die menschen doen ook het zwaarste werk in de tropenzon. Maar men moet hier niet zoo hard werken om op eervolle wijze in zijn behoeften te voorzien. De grond is buitengewoon vruchtbaar en levert twee volle oogsten per jaar. Als de zaak goed aangepakt wordt, als Jan Salie geen president is van de kolonisatievereeniging, maar Jan Cordaat presideert, dan is over 10 jaar de toestand reeds schitterend veranderd.

Ik heb mijn plannen meegedeeld aan dr. Scheurer en gouverneur Idenburg. De laatste vreest, dat de kolonisten te veel heeren zullen worden. Ik heb ook getracht burgemeester Tenkink van Ambt-Doetinchem er voor te winnen. Geef mij *f* 100.000 en ik kies 50 jongens uit, die ik in een internaat samen breng, onder leiding van een flink predikant. Gezamenlijk ontginnen wij het oerwoud gedurende 2 jaar, dan wordt het ontgonnen terrein verdeeld in 50 perceelen, iedere kolonist krijgt een deel als zijn boerderij. Daar komt een huis op, hij laat zijn meisje overkomen, trouwt en begint voor zich zelf; met behulp van landbouwwerktuigen wordt het land coöperatief bewerkt. Het internaat wordt dan het kerkgebouw van de nieuwe gemeente. De technische leiding, daarvoor kan van hier gezorgd worden. Na drie jaar produceeren wij zooveel, dat we met zijn 50en voedsel kunnen leveren aan een tweede bezending van 50, die op een uur afstand 't zelfde bedrijf uitoefent. De rente van 't kapitaal, en de aflossing kan opgebracht worden in huurpenningen. Ik heb thans zoo iets bij de hand. Wat nog nooit iemand heeft aangedurfd, heb ik aangepakt. Ik heb een stuk oerbosch van het gouvernement gekregen, daarop heb ik 50 gezinnen, meest negers, die van samenwerking geen flauw begrip hebben. Ieder heeft een stuk grond gekregen en nu ben ik aan den gang om er gevestigde landbouwers van te maken in plaats van straatslijpers en armoelijders. Niemand heeft eenig vertrouwen gehad in 't slagen. Nu ik een half jaar bezig ben, nu praten de buitenstaanders anders, terwijl ik nog maar

A. Kreymborg & Co.
Hofleveranciers.
MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.
Specialiteit Indische Uitrustingen
UNIFORMEN, GALAKLEEDING.
AMSTERDAM, Leidschestraat, 1e v. Swindenstraat, Ferd. Bolstraat, Nieuwendijk
ROTTERDAM, Binnenweg
UTRECHT, Mariaplaats
LEIDEN, Botermarkt
ZAANDAM, Damstraat
DELFT, Markt
's-HERTOGENBOSCH, Markt
's-HERTOGENBOSCH, Snellestraat
MIDDELBURG, Langedelft
EINDHOVEN, Rechtestraat
MAASTRICHT, Groote Staat
VENLO, Vleeschstraat
Hoogfijne Maatzaken doch geen tailleursprijzen

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.
Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

C. P. MEIJS Lzn.,
Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652
FABRIKANT VAN
Hotel-Restaurant-Fornuizen
Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

Kunst onder een ieders bereik.
2100 Reproducties van Oude en Moderne Meesters uit alle Musea van Europa.
Prijs 60 cent per stuk. Gratis ter inzage.
Katalogus met alle afbeeldingen à f 1.- p. st. pl. porto.
Kunsthandel .... DEN HAAG H. BOS 2e Sweelinckstr. 99 ....Telefoon H. 8757

UITRUSTINGEN voor INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL en MILITAIR
Gebrs VLES
Breestraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

Haagsche Levens- en Spaarverzekering Mij
Barentszstraat 2a 's-Gravenhage
VERLEENT CREDIETEN
.... tot elk bedrag ....
Billijke voorwaarden Discrete afdoening.

A. KOGELS & ZOON
Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.
Nieuwste modellen

AVOND-SCHOENEN
brocat, zijde, goudleer en lak.
Wekelijksche verzendingen naar de Tropen.
Vraagt onzen volledigen Catalogus.

VERKOOPHUIS
GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
Tramhalte 7 en A halte Valeriusstraat DEN HAAG
Eenig adres voor hen die zich goed en voordeelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10 tot 4 uur.

aan het begin sta. De gouverneur is ook al geweest om een kijkje te nemen en sympathiseerde zeer met mijn streven. Maar één Hollander is meer waard dan twee negers. Ik vind het zoo jammer, dat we hier nog duizenden bij duizenden H.A. vruchtbaar land hebben liggen, dat we hier nog een paar millioen menschen met groot gemak konden voeden, terwijl we in Holland niet weten waar we met onze jonge mannen naar toe moeten.

Laat ze hier komen, hier is een schoone toekomst en Suriname blijft bewaard voor ons land en wordt een stukje Nederland in de nieuwe wereld.

* * *

„*De West*" van 13 Juli bevat een onderhoud met *Dr. Th. G. den Houter*, die — na de voltooiing zijner werkzaamheden op Curaçao — van den Minister van Koloniën de opdracht had gekregen om naar Suriname te gaan voor het geven van advies over hygiënische zaken. Deze opdracht was uitgelokt door een voorstel van den Geneeskundigen Inspecteur in Suriname, *Dr. Schenk*.

Dr. den Houter verklaarde, dat de deskundigen van oordeel zijn, dat Curaçao het doode punt voorbij is en zich thans in de opgaande lijn beweegt. Niet het minst dragen daartoe bij de groote werken, door de Bataafsche Petroleum Maatschappij daar de laatste jaren ondernomen. De aanvoer van ruwe petroleum uit Venezuela en de verscheping van de gewonnen producten, scheppen nieuw verkeer en de bewerking der olie in de raffinaderij op Curaçao, geeft vele handen werk, wat nog in sterker mate bij den bouw het geval was.

Na het noodige onderzoek en voorbereiding, diende dr. den Houter zijn voorstellen betreffende den gezondheidsdienst in bij den gouverneur. Nog tijdens zijn verblijf aldaar werd eene speciale kliniek en polikliniek voor besmettelijke geslachtsziekten geopend, bestemd zoowel voor vrouwen als mannen. Curaçao had den naam gekregen, dat het er op dit gebied niet gunstig gesteld was, wat natuurlijk geen aanbeveling is voor eene haven. Dr. den Houter, kreeg echter aanvankelijk den indruk, dat het in dit opzicht op Curaçao niet erger gesteld was dan in sommige West-Indische en Midden-Amerikaansche havens. Waar echter toenemende scheepvaart wordt verwacht, is het, afgezien van andere overwegingen, van belang voor Curaçao om den toestand zoo gunstig mogelijk te doen zijn, en in dat opzicht is reeds gebleken, dat de geopende inrichting aan eene behoefte voldoet.

Op de vraag, hoe het in dit opzicht in Suriname gesteld is, antwoordde dr. den Houter, dat, naar hetgeen hij had vernomen, het hem voorkomt, dat de gevaren hier zeker niet grooter zijn dan elders, eer het tegendeel.

Van de verdere voorstellen door dr. den Houter gedaan, ten aanzien van Curaçao, zijn eene scherpere doorvoering der koepokinenting en eene quarantaineverordening eveneens bereids aangenomen.

Dr. den Houter deelde mede reeds talrijke conferenties met den geneeskundig inspecteur te hebben gehad, waarbij o.m. eenige adviezen en ontwerpen, te Curaçao uitgewerkt, waren behandeld, met het oog op eventueel noodige verbeteringen in Suriname. In het algemeen leek hem de gezondheidstoestand in Suriname niet zoo ongunstig als soms wordt beweerd, maar nog voor verbetering vatbaar. Wat de vaccinatie betreft, scheen men in Suriname, althans tot nog toe, Curaçao vooruit. Het was hem opgevallen, dat de inenting hier blijkbaar goed wordt doorgevoerd. Zelfs in de afgelegen scholen in de districten, vernam hij op zijn verschillende reizen, dat de kinderen gevaccineerd waren; overigens was hier voor de hygiëne nog veel en nuttig werk te doen.

Met genoegen had de heer den Houter vernomen, dat de geneeskunst hier, evenals op Curaçao het geval is, een goede reputatie heeft buiten de kolonie, zoodat meermalen vreemdelingen genezing komen zoeken.

De aard van de meest voorkomende ziekten op Curaçao en hier is zeer verschillend. Malaria, anchylostomiasis en filaria, hier maar al te veel bekend, komen daar als heerschende ziekten niet voor. Daarentegen nemen scorbut en ondervoeding daar soms bedenkelijke afmetingen aan in tijden van droogte, wanneer er gebrek is aan goed drinkwater en aan voedsel.

* * *

Onder de Woensdagavond-voordrachten, in 1917—1918 aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool te Rotterdam te houden, vinden wij opgenoemd „6 Febr. Mr. D. Fock: Suriname".

De voordrachten worden gehouden in het gebouw der Hoogeschool, Pieter de Hooghweg, des avonds te 8 uur precies. Zij zijn voor een ieder tegen betaling van ƒ 1.— per avond toegankelijk. Kaarten zijn verkrijgbaar bij den pedel der Hoogeschool en des avonds aan de zaal.

Curaçao.

De jongste mailbladen melden:

„Het blijft, gelukkig, doorregenen. De oude maisstronken van verleden jaar schoten opnieuw uit en hebben al lange groene blaren. En dat in Juli! Maar als alles goed gaat, komt de maiskorrel toch niet eerder dan begin van het volgend jaar. Veevoeder is er nu reeds in overvloed, maar voedsel voor den mensch moet duur worden gekocht."

* * *

Een der officieren van Hr. Ms. Zeeland is op Curaçao achtergebleven, om het station voor D. T. zoo mogelijk veel sterker te maken en heelemaal up to date; wat voor de scheepvaart en de toekomst der haven ongetwijfeld van het grootste belang zal zijn.

* * *

De Gouverneur heeft bij den Kolonialen Raad een Ontwerp ingediend ter aanvulling van eenige politieverordeningen.

Art. 1 zegt: „Het houden op openbare plaatsen, en buiten de stad zelfs op plaatsen die niet openbaar zijn van optochten, mascarades en serenades, van danspartijen en andere feesten of vermakelijkheden, daaronder begrepen het branden van vuren en het afsteken van en werpen met vuurwerk op of aan die plaatsen is verboden, tenzij met schriftelijke vergunning van het hoofd der politie en onder zoodanige bepalingen als nevens die vergunning door hetzelve nuttig of noodig worden geacht."

Art. 2: „Het is verboden, zonder vergunning van het Hoofd van politie, openbare vermakelijkheden te geven, of voor het publiek toegankelijke bijeenkomsten tot ontspanning of vermaak te houden, en in de buitendistricten bovendien danspartijen, muziekuitvoeringen en andere feestelijkheden of vermakelijkheden, die niet als openbaar of voor het publiek toegankelijk kunnen worden aangemerkt.

Het is verboden gebruik te maken van eén in strijd met de bepaling van het vorig lid opengestelde of aangeboden gelegenheid tot bijeenkomst of vermakelijkheid of feestelijkheid."

* * *

De *Amigoe* van 4 Aug. schrijft o.m.: *Een gouden Jubelfeest.* 7 Augustus a.s. herdenkt het *Pensionaat Welgelegen* zijn vijftigjarig bestaan.

„Als een overwinningsfeest wordt dat gouden Jubilé gevierd in dankbare vreugde.

„En met reden!

„Immers, hoevele andere stichtingen op Curaçao hebben in dien langen loop van vijftig jaren den zwaren strijd om het bestaan moeten opgeven, terwijl het *Pensionaat Welgelegen* bleef groeien en bloeien en rijke vruchten gaf.

„Bijna vijf duizend Jongedames ontvingen daar haar opvoeding. Zij kwamen van Curaçao, Colombia, Venezuela, Haiti, Sto. Domingo, St. Thomas, Trinidad, St. Kitts, Saba, Mexico, Cuba, Jamaica, Argentinia, Costa Rica, Puerto Rico, Panama. Verschillende Fransche, Italiaansche, Engelsche families, hier of op de kust woonachtig, zonden hun kinderen naar het Pensionaat. Het getal pensionaires klom tot 167. En, ofschoon langzamerhand bijna overal in die verschillende landen zelf colleges en pensionaten werden opgericht, bedraagt het getal pensionairen van Welgelegen nog altijd 68. Dit wijst op een gevestigden naam, met eere verworven door goed onderwijs en degelijke opvoeding.

„Als Katholiek opvoedingsgesticht vooral heeft het zeer veel goeds gedaan, door toekomstige Moeders te vormen in die landen, waar het Katholiek Geloof nog niet overal bloeide."

Het blad besluit met de woorden:

„Van de bekwame hoofdmeesteressen aan deze inrichting verbonden, verdient de Eerw. Soeur Marie Josef Ricart een bizondere vermelding.

Haar invloed heeft grootelijks meegewerkt tot den snellen opbloei van het Pensionaat.

* * *

Door den Heer P. Jansen, directeur der Curaçaosche, is te Willemstad een Naamlooze Vennootschap opgericht de Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij met het doel stoomschepen en andere vaartuigen voor de algemeene vrachtvaart aan te koopen, te bouwen, in de vaart te brengen en te exploiteeren. Het kapitaal der Vennootschap bedraagt 2 millioen.

Curaçao is derhalve weer een nieuw Grootbedrijf rijk, dat grootelijks kan bijdragen tot de algemeene welvaart van het eiland.

Kleermakerij UNICUM
Anna Paulownastraat 30a - DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPAREEREN
KEEREN
VERMAKEN
MODERNISEEREN
OPNIEUW VOEREN
OPPERSEN
OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
van Dames en Heerenkleeding.
Bijz. geschoolde Uniformwerkers, 1e kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

Zuid-Hollandsche
Brood en Beschuitfabriek
WALDORPSTRAAT 16—22
's-GRAVENHAGE TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 % gewaarborgd.

Rotterdamsche Bankvereeniging
Kapitaal en Reserven ƒ 52.000.000.-

ROTTERDAM	AMSTERDAM	's-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Feijenoord	Zaandam	Bezuidenhout
Glashaven		Kneuterdijk
Schiedam		Naaldwijk
Vlaardingen		Rijswijk
		Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging
Kapitaal en Rerserven ƒ 6.900.000.-
Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Gorinchem	Sneek
Alphen a/d Rijn	Groenlo	Stadskanaal
Amersfoort	Groningen	Terneuzen
Apeldoorn	Harlingen	Tholen
Arnhem	Heerenveen	Tiel
Barneveld	Helder (den)	Uithoorn
Bodegraven	Hengelo (O.)	Utrecht
Coevorden	Hoogeveen	Veendam
Culenborg	Katwijk	Veenendaal
Delft	Leeuwarden	Vlissingen
Doetinchem	Leiden	Wildervank
Dokkum	Meppel	Woerden
Dordrecht	Middelburg	IJmuiden
Drachten	Oostburg	Zeist
Ede	Purmerend	Zierikzee
Franeker	Schagen	Zutphen
Geldermalsen	Schoonhoven	Zwijndrecht
Gouda	Sliedrecht	

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

WAT DE INLANDER ZEGT.

Mas Marco. De *Sinar Djawa* en andere Maleische bladen maken er melding van, dat Mas Marco den 4en Juli j.l. in hooger beroep door het Hoog-Gerechtshof veroordeeld werd tot één jaar gevangenisstraf, met aftrek van de preventieve hechtenis. Alles overeenkomstig den eisch van het Openbaar Ministerie, zoowel bij den Raad van Justitie als bij het Hof zelf, zonder evenwel alle overwegingen van het Openbaar Ministerie tot de zijne te maken. Van eenige politieke overweging wordt niet gerept. In 't kort luidt het arrest aldus: Gelezen enz., het op 1 Mei uitgesproken vonnis van den Raad van Justitie, waarbij beklaagde is schuldig verklaard aan het opwekken van gevoelens van vijandschap tusschen groepen van ingezetenen en van haat en minachting tegen de Regeering; voorts aan opzetting tot een aanslag tegen de Regeering van Ned.-Indië, zonder dat de opzetting eenig gevolg heeft gehad en onder aanneming van verzachtende omstandigheden is veroordeeld tot twee jaren gevangenisstraf. — Overwegende, dat het vonnis wat de straftoemeting betreft behoort te worden vernietigd, omdat die straf niet staat in juiste verhouding tot de zwaarte van het gepleegde misdrijf; dat toch het Hof in ruimere mate dan de Raad verzachtende omstandigheden aanwezig acht; dat voor het overige het vonnis, als wel en wettig bewezen, behoort te worden bekrachtigd. — Op deze gronden veroordeelde het Hof Mas Marco tot de straf van één jaar gevangenis ter vervanging van dwangarbeid van gelijken duur, met bepaling, dat de reeds ondergane, voorloopige hechtenis geheel als straf zal worden aangerekend.

Mas Marco was bij de uitspraak tegenwoordig en hoorde uiterlijk kalm de voorlezing van het arrest aan. Hem werd nog medegedeeld, dat en op welke wijze hij gratie kon vragen, in welk geval de tenuitvoerlegging der straf zou worden opgeschort. Er was een vrij groot publiek in de zaal.

Uit het verhoor wordt alsnog 't volgende medegedeeld: Mas Marco, voorgeroepen en door den President in het Hollandsch aangesproken, gaf zijn verlangen te kennen in 't Maleisch te worden gehoord, waarom de President last gaf den tolk voor te roepen. Op de vraag van den President, of de tolk beëedigd is, antwoordde deze, dat zulks niet het geval was, waarop de President gelastte, dat hij alsnog beëedigd moest worden. De tolk maakte bezwaar, dat hij *vrijdenker* is. De President schortte daarop de zitting voor een half uur. Hierna werd de zitting heropend. Een Commies van het parket zou als tolk fungeeren en werd als zoodanig beëedigd.

De President: Mas Marco, U hebt de dagvaarding voor deze terechtzitting ontvangen?

Mas Marco: Ja.

De President verzocht den griffier deze dagvaarding voor te lezen, hetgeen deze met buitengewone radheid van tong deed. In deze dagvaarding werd de beklaagde beschuldigd van het zaaien van haat en minachting tegen de N.-I. Regeering, bij herhaling gepleegd en opruiing van de bevolking, ten doel hebbende de omverwerping der Regeering, echter zonder dat dit gevolgen had gehad. De President vroeg den beklaagde, of deze nog volhardde bij zijn verzoek om uitstel. (Hij had den 30en Mei een brief aan het Hof geschreven met verzoek de behandeling der zaak te willen uitstellen, totdat hij, Marco, met zijn memorie gereed zou zijn). Daar Marco deze memorie bij zich had, antwoordde hij ontkennend op de vraag van den President en overhandigde dezen de memorie, waarin Mas Marco zeide, het hem in de dagvaarding ten laste gelegde te aanvaarden, doch tevens de clementie van het Hof in te roepen. Hij verzocht het Hof nederig de meest verzachtende omstandigheden in aanmerking te willen nemen en te letten op zijn geringe ontwikkeling en jeugdigen leeftijd. De President vroeg toen, of Mas Marco bleef volhouden bij zijn bewering, dat hij met zijn geschrijf niet ten doel had de bevolking op te ruien tegen de Regeering. Marco antwoordde slechts het goede te hebben beoogd.

De President: Maar waarom gebruikte U dan zulke beleedigende uitdrukkingen?

Mas Marco: Ik heb slechts gewaarschuwd en deed dit op dezelfde wijze, als het *Nieuws van den Dag v. N.-I.* waarschuwde.

Toen las de President de memorie van appel van den Officier van Justitie te Batavia voor. In deze memorie werd gewezen op de verschillende uitlatingen in de vonnissen van den Raad van Justitie te Batavia; voorts vestigde de Officier de aandacht op het feit, dat Mr. W. K. S. van Haastert vroeger hoofdredacteur van het *Nieuws van den Dag v. N.-I.* voor bijna een synoniem geval werd vrijgesproken en Mas Marco, als Javaan, zulk een zware straf kreeg. De Inlandsche wereld noemde dit niet meer straffen, doch ging Mas Marco als een martelaar beschouwen. Mas Marco heeft niet anders gedaan dan voor zijn volk opkomen, zoodat de Officier van Justitie het Hof verzocht de door hem geëischte straf van één jaar alsnog op den beklaagde toe te passen.

De President: Maar als U, Mas Marco, niet het plan had om de bevolking tegen de Regeering op te zetten, waarom bezigde U dan deze uitdrukking: „*slaat hen half dood, of beter heelemaal dood?*"

Mas Marco: Dat deed ik om de inlanders moed in te spreken.

Daarna stelde de President den beklaagde in 't Hollandsch verschillende vragen omtrent diens levensloop, welke door Mas Marco afwisselend in het Hollandsch en het Maleisch werden beantwoord.

De President vroeg daarna of hij nog iets in 't midden te brengen had?

Mas Marco: Neen.

De President: Heeft een der Raadsheeren nog iets in 't midden te brengen?

Daar geen der Heeren iets te vragen had, gaf de President vervolgens het woord aan den Advocaat-Generaal. Deze requisitoir nemend, zeide, dat hij met betrekking tot deze zaak niet veel meer had op te merken, vooral niet na de minutieuse behandeling voor den Raad van Justitie. „Ik acht het zonneklaar bewezen, dat beklaagde schuldig is aan het hem ten laste gelegde". Bovendien is beklaagde reeds meermalen veroordeeld geweest voor hetzelfde feit, zoòdat ik feitelijk geen verzachtende omstandigheden kan aanvoeren. Ik requireer derhalve voor beklaagde een straf van één jaar gevangenis met aftrek van de door hem reeds ondergane preventieve hechtenis.

De President stelde Mas Marco in kennis met het requisitoir van den Advocaat-Generaal en zeide, dat de uitspraak in deze zaak zou plaats hebben op Woensdag 4 Juli 1917. — Er was vrij veel publiek. Mr. Nederburg woonde als belangstellende de zitting bij. Het Hof was samengesteld uit Mr. A. C. H. Graafland, president, Mr. Heyman en Mr. Stork, Raadsheeren en Mr. H. V. Monsanto, Advocaat-Generaal.

Gekrenkte Majesteit. De *Sinar Djawa* doet 't volgende verhaal betreffende den assistent-resident van Soerakarta: „Op een ochtend stond deze in slaapbroek en kabaja op het erf van zijne woning. Passeert een Inlandsch onderwijzer, nieuweling op de plaats, bewondert het huis, dat daar zoo alleen staat. De assistent-resident vraagt hem in 't Maleisch: waar hij zoo naar kijkt? O, was het antwoord, ik kijk naar het mooie huis. De assistent-resident: „Wat is daar voor moois aan te zien?"

De onderwijzer: „Mag ik dan niet naar het huis kijken?"

De assistent-resident: „Je bent brutaal, kun je niet *boso?* ('t hoog Javaansch spreken).

Blijkbaar was de assistent-resident ten zeerste verwonderd en verontwaardigd, dat die Inlander aan den intelligenten glans op zijn gezicht en aan andere treffelijke dingen niet kon zien, dat hij de assistent-resident was. Een oppasser schiet toe en beduidt den Inlandschen onderwijzer, dat hij tegenover den assistent-resident staat, waarop de Inlander in beleefd hoog Javaansch zijn excuus maakt.

De assistent-resident: „*Pigi, bangsat*". (ga weg, schurk.).

De Inlander af, dient elders een klacht in.

Waarom — zoo vraagt de schrijver — verstrekt de Regeering geen ambtelijke slaapbroeken (slaapmutsen zijn niet meer noodig) of pijamas met een breed galon om de pijpen, en aan de achterzijde ter plaatse van elk der beide halfronden, twee groote B. B.'s?!"

Nieuwe Inl. Kerken. De *Bintang Soerabaja* vernam, dat Soerabaja twee nieuwe Inlandsche protestantsche kerken krijgen zal. Voor de éene liggen de fundamenten al, en is men druk bezig met het houtwerk in orde te maken. De tweede zal verrijzen naast den stadstuin. Met 't oog op de aardbevingen, die daar nog al eens in meerdere of mindere mate voorkomen, zullen de gebouwen van hout worden opgetrokken. Om er meer het aanzien van een kerk

Ideales Sumatra......... Prima 7 cts Sigaar.
Bonbons . . . . . 5 cts
Cadena Flowers. 6 cts
CADENA, Groot Hertoginnelaan 109, DEN HAAG

F. L. VAN BOMMEL
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106
Dames- en Heeren-
Mode Magazijnen.
Handschoenen.

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.
Vraagt Prijscourant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

„Vesta"
Maatschappij van Levensverzekering.
Hoofdkantoor:
Jansbuitensingel 5,
ARNHEM.

J. C. CRAMWINCKEL
Firma P. J. CRAMWINCKEL & ZONEN
Hof-, Rijks- en Gemeenteleverancier
NIEUWE HAVEN 360 TEL. HAAG 112
FIRMA OPGERICHT 1865.
Spiegel- en Lijstenfabriek.
Speciaal adres voor Encadrementen in alle stijlen.
Uitgebreide keuze modellen voor Gravures, Etsen, Foto's en Schilderstukken.
Zeer matige prijs voor het vergulden van Spiegel- en Schilderijlijsten.
Speciale verpakking voor EXPORT naar Indië.
Geen filiaal hier ter stede.

DE BLOOIS & JENTEN
Kantoor en Remise:
Hoefkade 556—564
hoek van Bassenstraat
'S-GRAVENHAGE - TELEFOON H. 9380

Verhuizingen en Transporten.
BEHANGERIJ EN STOFFEERDERIJ
Groote, ruime, droge Bergplaatsen ter bewaring van Inboedels.

aan te geven, krijgt elk van deze gebouwen een toren van 25 M. hoog met uurwerk; ook is men in onderhandeling over den aankoop van een klokkenspel. Behalve deze twee Inlandsche kerken krijgt ook de Europeesche kerk een toren met carillon.

Inl. Coöperatie. In het einde van Juni is te Soemenep, op initiatief van den administrateur der afdeelingsbank aldaar, een vergadering gehouden van landbouwers, met het doel om van dezen gedaan te krijgen, dat zij hun produkten coöperatief zullen verkoopen en daardoor uit de handen blijven van Chineesche opkoopers, die zich door het bekende voorschotten-systeem tegen véél te lage prijzen van den oogst der verschillende produkten verzekeren. Men heeft hier vooral het oog gehad op de *Kesambipitten*, waaruit zeer goede olie verkregen wordt en waarin een levendige handel wordt gedreven door Chineesche opkoopers. De prijs, dien zij daarvoor betalen, moet, in verhouding tot de werkelijke waarde, abnormaal zijn. De Mandoerees bleek wel ooren naar het plan te hebben en het is vrij zeker, dat een coöperatieve verkoopsvereeniging in dien geest tot stand zal komen. Zij zou dan tevens andere categoriën landbouwers omvatten. Zoo wil men o. m. ook den handel in coprah en maïs tegen het woekersysteem in bescherming nemen. De afdeelingsbank belast zich verder geheel met de regeling van deze zaken; zij zal den landbouwer voorschotten geven en zijn product verkoopen, waarna hem het verschil wordt uitbetaald. De bedoeling is te Soemanep een vaste markt van deze artikelen te openen, waarbij de Madoeratram heeft toegezegd de produkten tegen een gereduceerd tarief te vervoeren. Dat dit vervoer belangrijk is, moge hieruit blijken, dat de Madoeratram, sinds den oorlog per maand 20.000 blikken k e s a m b i-olie vervoert. Uit den bast der kesambipit verkrijgt men brandstof van goede kwaliteit. (*Bintang Soerabaja*).

WAT DE CHINEES VERTELT.

S. I. In de *Perniagan* wordt het verhaal gedaan van *Antawi*, die een samenzwering op touw gezet had in de dessa Tjicureuh (afdeeling Madjalengka, residentie Cheribon). Hij wilde een koninkrijk stichten en stelde al vast *dertig* ambtenaren aan. Waarschijnlijk was hem de Russische revolutie in het hoofd geslagen! Zoo gek was hij echter niet, of hij dacht ook aan de praktische voordeelen. Die hem niet wilde volgen, liep een boete op van ƒ 25. Hij kreeg een zekeren aanhang in de dessa. De *S. I.*-afdeeling, die hiervan kennis kreeg, verklaarde Antawi voor een slecht Mohamedaan. Een groote ruzie ontstond er en zoo lekte de zaak uit. De revolutionairen bombardeerden de huizen van de S. Iers. De mantripolitie en de dessapolitie konden de aanhangers van Antawi niet te pakken krijgen. De regent riep toen de bevolking in massa op, waarna het een dessapatrouille gelukte om de oproermakers te vatten en op te sluiten. Indien de S. I. zich niet met deze zaak bemoeid had, zou het verzet stellig grooter en misschien van politieke beteekenis geworden zijn. Bij deze niet politieke actie in de dessa Tjicureuh is weer van een hulpmiddel gebruik gemaakt, waarvan het succes onze opmerkingen — alzoo de schrijver — over de onrijpheid van de volksmassa opnieuw onderstreept heeft. „Koning Antawi" won de meeste zijner aanhangers door het *tandakken*. Toen de oproermakers gevangen genomen werden, waren ze op van overspanning; den heelen vorigen nacht hadden ze n.l. doorgebracht met tandakken. De dans hypnotiseert de omstanders als 't ware en maakt ze tevens tot aanhangers eener „revolutionaire beweging". Alweer blijkt hoe weinig er noodig is om de dessabevolking of een deel daarvan in beweging te brengen.

* * *

Dat de S. I. weinig of in 't geheel niets doet voor den kleinen man, wiens belangen zij heet te bevorderen — zoo wordt in de *Pewarta Soerabaja* geschreven — heb ik reeds een enkele maal met bewijzen gestaafd. Nu nog een ander sterk staaltje van de indolentie der *S. I.*: Een huisnijverheid is n.m. de aanmaak van *sapoe's* of bezems, waarvoor de grondstoffen uiterst goedkoop of slechts voor het grijpen zijn, n.m. de klapperbast, de idjoek van de arenpalm, enz. Nu geschiedt de aanmaak slechts tot een bepaalde hoeveelheid, voldoende voor den plaatselijken verkoop. Aan export werd tot voor kort niet gedacht in Pekalongan en Kedoengwoeni. Ook het credietwezen dacht er niet aan, waarschijnlijk met 't oog op de lijdensgeschiedenis van de thans opgedoekte kokosfabriek te Koetoardje aan gene zijde van den Slamat. Maar het exporteeren van kokosartikelen door internen van het Bandoengsche blindeninstituut tot ver buiten de Preanger bracht de Chineezen *Tan Ke Djwan* en *Loc Kay So* respectievelijk te Kedoengwoeni en Pekalongan op het idee, om van de *sapoe's* een exporthandel te maken. Zij moedigen de huisnijverheid aan en koopen de bezems bij duizenden op van den kleinen man, voor den uitvoer naar Batavia, tegen zeer loonende prijzen. De winsten door de Chineezen behaald, hadden de Inlanders zelf kunnen verdienen. Nu scheldt de S. I. op de Chineezen, die de winsten empocheeren. Men moet maar op het idee komen!

Bij tijds gesnapt. Eenigen tijd geleden meldde bovengenoemd blad de arrestatie van een Chineeschen hotelhouder, toen deze aan boord van een paketboot op de reede te Soerabaja in ontvangst dacht te nemen vijf Chineesche meisjes, die hem van Singapore voor obscure doeleinden toegezonden waren. Ook een oude Chineesche vrouw, die de meisjes begeleidde, werd in arrest gesteld. De meisjes werden naar China teruggezonden, terwijl de hotelhouder en de oude vrouw door den landraad tot twee jaren gevangenisstraf veroordeeld werden. De vergunning van den Chinees om een hotel te houden is tevens ingetrokken.

Kweekschool voor Chin. Onderwijzers. Van Padang hebben zich d r i e Chineesche jongelieden aangemeld voor de toelating tot de kweekschool voor Chineesche onderwijzers. (*Sinar Sumatra*).

Geen Plaats. De Engelsche Consul waarschuwde de Indische Regeering, dat het te kort aan scheepsruimte voor Britsch-Indië het zeer onwaarschijnlijk maakt, dat in den overvoer van andere dan Engelsch Indische pelgrims van Bombay, naar Djeddah kan worden voorzien. In verband hiermede is op de Engelsche schepen voor de N. I. pelgrims, die naar Djeddah wenschen te gaan, geen plaats. (*Perniagan*).

Van Vreemde Koloniën.

Herlevend Nationaliteitsbewustzijn.

Al is 't verloop der Stockholmer conferentie op stuk van zaken niet op een vrede door 't georganiseerde proletariaat uitgeloopen, toch kan de poging, om de stemmen uit 't volk van vele deelen van de wereld tot uiting te laten komen, niet als geheel mislukt worden beschouwd. Integendeel zelfs, wat tot nu toe op verschillende punten alleen binnen eigen grenzen uitgesproken werd, of ook wel binnen eigen landsgrenzen zelfs niet uitgesproken durfde worden, heeft nu gelegenheid gehad zijn toon verder te doen reiken en in ruimer kring kond te doen van de vrijheidswenschen, die bij velen broeien in vele groote rijken. Of dit een voor de socialisten verblijdend verschijnsel is? Zeker, in den ontwaakten vrijheidszin, in den ontwaakten moed tot spreken kan niets dan verblijdends liggen, maar dat zoo vele stammen zich niet thuis voelen in de natie, waartoe zij nu heeten te behooren, dat deze allen hun politieken meester beschouwen als een dwingeland, waarvan zij zich vrij willen vechten en zeer sterk gehecht blijken aan hun nationaliteit, dat moet 't perspectief van vele oorlogen openen, en 't moet de illusie wegnemen aan een nu voor goed en algemeen te stichten wereldvrede na den wereldoorlog. Of zouden er vredesapostelen zijn, die in ernst gelooven dat de komende vrede voor deze kwestiën de oplossing zal schenken, die de volkeren zelf wenschen?

Wie de reeks van mededeelingen leest die aan het Stockholmer comité zijn overgebracht door afgevaardigden uit de zich onderdrukt voelende landen, zal niet durven aannemen dat deze vraagstukken, naast de vele die reeds van algemeene bekendheid zijn, bestemd zijn om afgedaan te worden. Afgescheiden van hetgeen te bereiken zal wezen, is 't reeds zeer interessant in den bundel verklaringen na te gaan, uit welke hoeken stemmen zijn opgegaan en wat deze ons via 't comité kwamen zeggen.

Aan den oproep van de nationale partij in Egypte ontleenen wij b.v. de volgende grepen:

Nadat Amerika zich vrij had gemaakt van de Europeesche overheersching en nadat alle andere werelddeelen verdeeld waren onder de koloniseerende mogendheden, is de verdediging onder deze zoo scherp geworden en den strijd zoo razend, dat een beslissing door de wapens onvermijdelijk was geworden. Hieraan is de groote wereldoorlog te wijten ....

De onderdrukte volkeren hebben zich uitermate verheugd toen de socialisten hun vredesbeginselen hebben verkondigd: geen annexaties, geen oorlogsschatting. Zij hopen dat dit geen leege uitdrukkingen zullen zijn, maar dat die beginselen ook zullen worden toegepast op Afrika en Azië. 't Recht voor elk volk om zich zelf te regeeren moet voor 't geheele menschdom erkend worden.

Daarop zet 't rapport uiteen, dat de afkondiging van 't Britsche protectoraat over Egypte als een onrechtmatige daad is te beschouwen en bepleit 't uitvoerig 't recht en de noodzakelijkheid van een Egypte zoowel vrij van Turkije als van Engeland.

De Egyptenaren zullen voor geen enkel offer terugdeinzen om hun grond te bevrijden en de onafhankelijkheid ervan te verzekeren.

Wie een duurzamen vrede wil vestigen, moet van 't politieke terrein alle kwestiën wegvegen, die toekomstige oorlogen in zich dragen. Maar zoolang als er onderdrukte natiën zijn, kan de vrede niet gewaarborgd zijn. Die natiën zullen er steeds op bedacht zijn den overheerscher te verdrijven met den steun van zijn vijanden, zelfs als hij overigens de meest rechtvaardige onder de vorsten ware.

Namens de gefedereerde socialistische en de nationaal

...... Melkinrichting ......
Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 · Tel. Haag 3683
„PASTEUR"
Scheveningen, Neptunusstr. 66a · Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

Hofleveranciers.
G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512
DROGERIJEN :: :: CHEMICALIËN
DEPôT DER MEEST BEKENDE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE
Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Medan, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.
Kapitaal f 30.000.000.- Reserven f 14.800.000.-

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau
v/h B. L. VOGELS-DOLHAIN
's-Gravenhage.
ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
ELECTRISCHE UURWERKEN
ELECTRO-MOTOREN
TELEPHONEN
BLIKSEMAFLEIDERS
ORNAMENTEN
als: Kronen, Wandarmen, Pendents, enz.
IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.
MONSTERZALEN:
1ste van den Boschstraat 10
hoek Juliana van Stolberglaan.

GENEALOGISCH BUREAU
HERALDISCH CARL KÖFFLER.
BELAST ZICH MET HET SAMENSTELLEN VAN GESLACHTSREGISTERS, BIJEENBRENGEN DER BENOODIGDE WETTELIJKE STUKKEN VOOR ADELSERKENNING, INLIJVING & VERHEFFING, HET OPSPOREN VAN FAMILIEWAPENS EN ZEGELS, ALSMEDE ALLE WERKZAAMHEDEN OP DAT GEBIED IN DEN UITGEBREIDSTEN ZIN.
DEN HAAG TELEFOON H. 7840 OBRECHTSTR. 181

LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER
HOFLEVERANCIER
Brood - Beschuit - Banket

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

BEDWATEREN
Zij, die aan bovengenoemde kwaal lijdende zijn, kunnen **algeheele genezing** bekomen, door het gebruik van het middel van den Med. Docts. Arts H. L. F. RUDING.
Voor verdere inlichtingen zich per brief te wenden **Z.-O. Buitensingel 58, Den Haag.**

democratische partijen in Géorgië werd een memorie ingediend, die tegen de drukkende Russische politiek gekant is, waaronder de Géorgiërs sedert 115 jaren gebukt gaan.

Na over die onderdrukking gesproken te hebben, luidt 't stuk: Thans is Rusland in opstand gekomen. 't Tsarisme is terneer geworpen. De R. revolutie is niet alleen door 't R. volk uitgeroepen, maar zij is een daad van alle volkeren van Rusland. Dientengevolge moeten alle volkeren van 't groote rijk gelijkelijk van de veroverde vrijheid genieten. De gelijkheid van alle R volken, daarop moet die vrijheid berusten. De verklaring van de rechten van den R. burger, zooals zij gegeven is door 't revolutionaire bestuur, is niet afdoende, zij moet worden aangevuld met die van het recht op gelijkheid van alle volkeren, zoodat elk volk vrij over zijn eigen lot zal beslissen.

Dan worden de grondslagen aangegeven, waarop Géorgië een plaats in de R. gemeenschap zou willen innemen. Zijn gebied omvat Tiflis, Koetais, Batoem, Soekhoem, de helft van Kars en Sakathala, 't wil een autonoom bestuur krijgen, in bondgenootschap met het overige Rusland en Caucasië. 't Wil herstel en geheele onafhankelijkheid voor de Géorgische kerk. Onafhankelijkheid van de buitenlandsche politiek van R., zoodat 't niet wordt meegesleept in imperialistisch bedrijf tegen volkeren, die geen vijanden van Géorgië zijn.

De uiteenzetting van den afgevaardigde der Kirghise-Kaïssaks achtte 't niet overbodig eerst te zeggen dat dit volk de streek bewoont begrepen tusschen 't Oeralgebergte en de Chineesche grens, en 7 millioen zielen telt.

Sedert 1831 heeft Kahn Aboul-Haïr 't Russisch protectoraat aanvaard. Nadien volgden de andere kahnaten. In 1850 werd de gesloten overeenkomst eenvoudig door Rusland terzijde gezet. In 1868 werd een R. bestuur voor alle Kirghisen ingevoerd. Een opstand volgde, die op de meest geweldige wijze werd onderdrukt. De godsdienstige, nationale en bestuursvrijheden werden belangrijk ingekort. De bouw van scholen en kerken werd tegengegaan. 't Militaire bestuur heeft de macht om de Kirghisen zonder vorm van proces te verbannen of gevangen te zetten. De verdeeling van den grond heeft op willekeurige wijze plaats. Het bestuur der Russen is, volgens dien afgevaardigde, gericht op de uitroeiing van zijn volk.

Zij vragen nationale en godsdienstige autonomie. De grondverdeeling overeenkomstig de in 1831 gesloten overeenkomst. Afschaffing van alle wetten, die de bewoners der Steppen achter stellen bij de orthodoxe Russen. Behandeling van de instellingen van onderwijs, godsdienst en weldadigheid op gelijken voet als dergelijke instellingen in 't eigenlijke Rusland. De opgebrachte belastingen moeten voor 't volk en 't land der Kirghisen bestemd worden. De willekeurige handelingen der R. ambtenaren moeten ophouden.

Uit een gansch ander deel van de wereld kwam een vrijwel gelijkluidende roep. De muzelmannen van Noord-Afrika wezen erop dat drie groote groepen van te zamen 20 millioen Arabieren verdeeld zijn over Algerië, Tunis en Marokko. Algerië is sedert 1830, Tunis sedert 1882 onder Fransch protectoraat, en met Marokko is dit ook, zij 't al niet geheel, 't geval. De onderdanen dezer landen hebben veel voor Fr. gedaan, maar zij zijn teleurgesteld door 't gebrek aan betoonde belangstelling. Hierover wordt in 't rapport nader uitgewijd, om de verlangens dan in de volgende termen samen te vatten. Vooreerst opheffing van de wetten, waardoor de inboorlingen worden achtergesteld. Vermindering van den belastingdruk. Zelf gekozen vertegenwoordigers om hunne belangen te verdedigen. Verbetering van 't onderwijs. Eerbiediging van hun godsdienstige instellingen. Bescherming tegen willekeur van de kolonisten en de ambtenaren. Bestrijding van den alcohol. Vrije beweging in 't actieve en economische leven, waar de inboorling tot nu toe slechts is gebruikt als middel om de kolonisatie te dienen en den handenarbeid te verrichten.

't Indisch nationaal comité gaf een samenvatting van de redevoeringen, welke in December 1916 op congressen in Britsch Indië gehouden zijn, om aan te dringen op zelfbestuur: no worldpeace without Indian freedom. De lezer van 't Koloniaal weekblad kent er de strekking van.

Een geestdriftvolle, maar wel wat te lange oproep, namens 't Perzische volk, brachten de 2 afgevaardigden in 't Perz. parlement en leiders van de constitutionalistische partijen aan Europa over. 't Is niet doenlijk den inhoud in enkele regels weer te geven, wij meenen te moeten volstaan, met de conclusiën over te nemen. Buitenwerking stellen van de Anglo-Russische conventie van 1907. Teruggave van de staatkundige en economische vrijheid van Perzië. Vrijheid om zijn financiën en zijn verdediging te regelen. 't Recht om vreemde raadslieden te kiezen van alle nationaliteiten naar eigen goedvinden. 't Recht om leeningen te sluiten zooals en waar Perzië naar eigen inzicht. Teruggave van de fiskale zelfbeschikking. Vrijheid van vaart op de omringende zeeën. Exploitatie ten eigen bate van de minerale rijkdommen. De concessies, conventies en contracten, die, in groot aantal, door ultimatums en bedreigingen verkregen zijn, moeten opgeheven worden. Eindelijk geheele en volkomen onafhankelijkheid van de Perzische natie, om tot vrije en vreedzame ontwikkeling te kunnen komen.

In den afgevaardigde van Tchagataï kwam de volksstam aan 't woord, die in Rusland woont in de khanaten van Boekhara en Khiva en de provincie Turkestan, met een bevolking van ongeveer 5 millioen. Hij vroeg eveneens geheele onafhankelijkheid. Hij beschuldigt Rusland zich niet te hebben gehouden aan 't tractaat van 1866 op voet van gelijkheid gesloten. Een halve eeuw van R. onderdrukking heeft bijna niets overgelaten van de nijverheid, 't onderwijs en andere instellingen van nationale cultuur en beschaving. Onder voorwendsel van de mogelijkheid van een aanval uit Afganistan, nam 't landen in bezit en bouwde 't havens, die niet in 't voordeel van 't land kwamen; 't belet de inboorlingen omgang met de mohamedaansche buurstammen te hebben, 't werpt duizend moeilijkheden op voor de reizen der Tchagatais naar 't buitenland en in 't bijzonder naar Mekka en Medina. Van dit alles vragen dezen nu bevrijding van de jonge republiek.

Wij vonden in een vorig nummer van 't Kol. Wkbl. gelegenheid van de beweging onder de Tartaren gewag te maken. Wat wij boven aanhaalden uit rapporten van Russische stammen is een herhaling hiervan.

Op vele, vele punten van de wereld komt een nationaal bewustzijn op, dat zich los weet te maken van de suggestie der overheersching, en 't is zeker zeer verwonderlijk, dat die drang tot herstel van de zelfstandige natiën in een eigen volksland, zich kwam uite door 't congres te Stockholm dat de Internationale wil herstellen, die meer voelt voor 't wegdoezelen, dan voor 't aandikken van de nationale demarcatielijnen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Domein. Agrarisch eigendom en Inlandsch bezit.

In de laatst verschenen afl. van het Indisch Tijdschrift voor het Recht in N.-I., doet het Bestuur der N.-I. Juristen Vereeniging mededeeling aan de leden, dat het aanvankelijk besluit om de Algemeene Vergadering dit jaar te houden in Semarang, door de omstandigheden niet kan worden gehandhaafd. Het heeft het Bestuur groote moeite gekost om zich, behalve van het reeds gepubliceerde praeadvies van Mr. A. Neytzell de Wilde, over de bewijskracht der zgn. eigendomsacte, nog een tweede praeadvies te verzekeren. Eerst onlangs mocht het gelukken Mr. G. J. Nolst Trenité te winnen voor het uitbrengen van een praeadvies over een zeer belangrijk onderwerp, het agrarisch recht betreffende.

Bedoeld praeadvies is thans verschenen. Het gaat over deze twee vragen:

1°. Welke is de aard van het zgn. agrarisch eigendomsrecht en van het Inlandsch bezitrecht op grond en welke is de verhouding dezer rechten tot het domeinrecht van den Lande?

2°. In hoeverre bestaat er behoefte aan wijziging van onze agrarische wetgeving, teneinde den aard en de onderlinge verhouding dezer rechten zuiver te doen uitkomen?

In een 50-tal bladzijden brengt Mr. G. J. Nolst Trenité hierover advies uit. Eerst stelt hij een onderzoek in naar de verhouding tusschen het domeinrecht en agrarisch eigendom (§§ 1—6), behandelt vervolgens de verhouding tusschen het domeinrecht en het Inlandsch bezitrecht (§§ 7—19) en geeft dan in de §§ 20—25 de wijzigingen aan, die volgens hem in art. 62 Reg. Regl. en art. 1 van het Agrarisch Besluit moeten worden aangebracht.

Weekblad voor Indië.

No. 11 bevat een opstel van den heer J. Koning die er de aandacht op vestigt dat het dit jaar een eeuw geleden is sedert wij eenig daadwerkelijk gezag over Borneo's Zuider- en Oosterafd. kregen. Na de voornaamste gebeurtenissen in herinnering te hebben gebracht, zegt schr. dat aan Borneo nog veel te weinig aandacht wordt geschonken. Weliswaar zijn in de laatsten tijd aldaar herhaaldelijk wetenschappelijke onderzoekingen gedaan, maar van de bronnen van handel en welvaart, waaraan het land daarbij gebleken is zoo rijk te zijn, werd tot dusverre in geen belangrijke mate gebruik gemaakt. — Verder bevat dit Nr. o.m. levensbijzonderheden (met portret) van den nieuwen directeur van het Dep. van Justitie Mr. H. J. Scheuer.

In No. 12 schrijft J. Koning over het landvoogdelijk bezoek aan Soerabaja en Oost-Java. In opvolgende Nrs. zal schr. deze gebeurtenis in woord en beeld vereeuwigen. — S. v. D. vertelt, als ooggetuige, van een begrafenis in de Dajaksche landen van Centraal Borneo.

De Indische Mercuur.

De heer F. W. Craandijk opent het Nr. van 5 October met een waardeerend artikel, gewijd aan de nagedachtenis van den heer J. H. de Bussy, (den 2en dezer in den ouderdom van 69 jaren te Amsterdam overleden). Als uitgever van Indische geschriften had de overledene een gevestigden naam; ook aan de Ind. Gids en de Indische Mercuur was zijn naam verbonden. Vooral zijn verdiensten ten opzichte van laatstgenoemd blad worden door den heer Cr. naar voren gebracht.

Overigens bevat dit Nr.: Nog eens: de toekomst der bibit-voorziening van de Java suikerindustrie (vervolg), door J. Sibinga Mulder. — Koffie surrogaten, door W. H. Th. Harloff. — Ontkleuringsschool voor suikerproducten. — Soekaboemische Landbouwvereeniging (Kiemproeven van kinazaad). — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Inlandsche rietsuikerindustrie.

Blijkens bovengenoemd Ind. Merc.-Nr. bevat het Soer. Handelsbl. interessante mededeelingen van Reflector omtrent de inlandsche rietsuiker-industrie in het district Ngoenoet (Kediri).

Het vorig jaar werden daar 3191 bouws met riet beplant. De opbrengst varieerde van 40 tot 60 pikol goela (suiker) batok, zoo genaamd naar de halve klapperdoppen (batok), waarin de vloeibare suiker gegoten wordt en na verharding den vorm van den dop behoudt.

De geldelijke opbrengst zal voor 1916 ongeveer f717.975 hebben bedragen, d.i. 225 per bouw, heel wat meer dus dan de inlander van zijn rijstvelden trekt. En

„BINTANG"
HET Rijwiel voor Oost en West.
Rijwielmagazijn „Bintang",
Newtonplein 152 's-Gravenhage
Telefoon H 2357.

Bankierskantoor
van
LISSA & KANN
LANGE VIJVERBERG 3
's-GRAVENHAGE
Administratie van vermogens
Safe Deposit

Eerste 's Gravenhaagsche Nacht Veiligheidsdienst
Met Premievrije Polis tegen inbraak bij Nieuwe Eerste Nederlandsche
Oudste Inrichting van dien aard te 's-Gravenhage.
Directie:
L. J. L. SCHAS, Oud-Kap. der Gren.
C. P. KOENE, Oud-Kapt. d. Infant.
Kantoor: Hooge Nieuwstraat 26. Tel. 3169.
Leden van „De 's-Gravenhaagsche Contracten-Vereeniging" genieten **5 pCt. korting.**

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
Joaillerie Artistique.
Directeur: J. STELTMAN.
DEN HAAG
21 NOORDEINDE 21.
Bijoux - Paarlen - Brillant
Zilverwerk in verschillende stijlen
Monteeren en zetten van Uwe steenen en paarlen naar EIGEN en GEGEVEN ontwerpen.
REPARATIE-INRICHTING.

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij
voorh. L. LANGE.
Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.
Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.
Speciale verpakking voor de Tropen.
HOOGFIJNE LICHTE BREMER SIGAREN ....
.... GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade, Telefoon 3213 - DEN HAAG
Levering van abonnementen op alle Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften en Modeplaten.
ADVERTENTIE-BUREAU.
Groote keuze Geïllustreerde Briefkaarten.
LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen.
(De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.

zulk een uitkomst wordt dan nog verkregen niettegenstaande de bevolking, uiterst conservatief, niets aan riet-selectie doet en de schadelijke gevolgen daarvan in den stand van het riet duidelijk waarneembaar zijn.

Mocht het Departement van Landbouw er eindelijk in slagen de lieden tot betere kultuurmethoden te bekeeren, dan zouden zij nog heel wat meer van hun grond kunnen maken.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Inhoud van de Mei-afl.: De ontwikkeling van het financiewezen der zelfbesturende landschappen op de Buitenbezittingen, gedurende het tijdvak 1914—1916, door J. Roest. — Verslag van een reis van den controleur van Baros naar de beoosten Baros gelegen onafhankelijke landschappen in het jaar 1883. Bewerkt voor het Tijdschr. B. B. naar een officieel verslag (slot). — Het inzouten van zeevisch in de afdeeling Toeban, door J. E. Jasper. — De bestuursreorganisatie in Tapanoeli, door W. J. Beck. — Bevordering van het steen- en pannenbakkersbedrijf in Ned.-Indië (ontleend aan het Jaarboek van het Dep. van L., H. en N. over 1915. — Pisang-export van Java (Idem). — Een nieuw weekblad in Holland over Indië. — De loop der grondhuurprijzen bij de suiker-industrie.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. 2 van deel 57 van het geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië (een lijvig boekdeel vormend), is uitgegeven ter gelegenheid der opening van het nieuwe geneeskundig laboratorium te Weltevreden. De bundel bevat tal van bijdragen van hen, die vroeger aan het laboratorium hadden gewerkt, als: Verontreiniging van openbare wateren, door Dr. P. A. A. F. Eijken. — Choleravaccinatie te Batavia in 1914, door Dr. G. J. Krediet. — Over den infectiositeitsduur der Indische rattevloo, door Dr. L. Otten. — Over het reukvermogen bij Inlanders, door Dr. H. C. G. Tempelaar. — Over de cholera te Batavia in 1915 en 1916, door L. S. A. M. von Römer. — Voorts o.m. bijdragen in verband met genoemd laboratorium van Dr. G. Grijns, H. von Essen, W. van der Burg en L. J. Hoogkamer.

De Tropische Natuur.

Het Juli-Nr. bevat o.a.: Indische duinplanten, door A. B. (vervolg). — Een uitstapje naar de Vorstenlandsche vulkanen, door Dr. L. G. den Berger. — Bataviasche causerieën, door Fr. J. van Eekhout. (Beschrijving van verschillende vogelsoorten). — Rimboeleven in Sumatra (vervolg), door E. Jacobson. — Kraaien (in den Ind. Archipel), door E. Jacobson.

De Java-Post.

In No. 25 van den loopenden jaargang weder een artikel van den heer Joh. Suys over het Indisch staatsbeleid. Schr. behandelt thans „het kiesrecht voor Inlanders."

Voorts in No. 26 het eerste gedeelte van een opstel van Pr. Vertenten: Naar het binnenland van Zuid-Nieuw-Guinea.

Indië. Geïllustreerd weekblad.

No. 27 bevat o.m. Het Studiefonds van de middelbare koloniale landbouwschool te Deventer. — De Volksraad (met portret van den benoemden voorzitter Dr. J. C. Koningsberger). — De nieuwe ziekeninrichting van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij te Weltevreden.

Koloniale goudindustrie.

In den aanvang van dit jaar hield Dr. J. H. Verloop een drietal lezingen in de Handels Hoogeschool te Rotterdam over „De economische beteekenis van onze koloniale goudindustrie", welke thans in boekvorm zijn uitgegeven (bij H. A. van Bottenburg te Amsterdam). Achtereenvolgens behandelt Dr. V. I. De Koloniale goudindustrie, de geologisch-technische zijde. II. De economische vraagstukken. III. Algemeene vraagstukken en conclusies. Aanteekeningen.

De Indische Gids.

In het October-Nr. besluit de heer A. D. van der Gon Netscher zijn beschouwingen over de organisatie der Indische officieele handelsstatistiek. — De heer van Andel schrijft een artikel: Indië (Java) weerbaar in economisch opzicht, waarin hij tal van maatregelen aanbeveelt, die tot opheffing van den landbouw kunnen bijdragen. — In een niet onderteekend artikeltje „Initiatief" worden eenige wegen aangegeven, die open staan voor Indische nijverheid en industrie.

Overigens de gewone rubrieken: Varia (Het bankwezen in Ned.-Indië. — Papua. — Mohammedaansche vrouwen in Indië. — De reis naar Sumatra van Lieftinck. Enz.) — Revue van brochures, enz. — Wetenschap en industrie. (De hoedenindustrie op Curaçao.) — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Berichten Utrechtsche Zendingsvereeniging.

Het 1 Oct.-Nr. bevat een stukje van zendeling J. Fortgens „De zendingsdirector op Halmahara" en mededeelingen over de opening van het nieuwe gebouw der Nederlandsche zendingsschool te Oegstgeest.

Desaloemboengs.

Door den dienst van het volkscredietwezen is uitgegeven een werkje bevattende „Aanwijzingen ten behoeve van het beheer van en het toezicht op Desaloemboengs" (Batavia, Landsdrukkerij). Het is gedrukt in de Hollandsche en Maleische taal en bevat hoofdstukken over het bedrijf, toezicht en leiding en de boekhouding van desaloemboengs.

Mededeelingen.

HINDIA POETRA.

Gaarne willen we de aandacht vestigen op een advertentie in dit blad, waarin medegedeeld wordt, dat de verschenen, complete 1e Jaargang van „Hindia Poetra" verkrijgbaar wordt gesteld à ƒ 5.—

De 1e Jaargang bevat o.a. artikelen van de H.H. Abendanon, Tillema, Mühlenfeld, François e.a. Van de Inlandsche medewerkers noemen wij de H.H. Abdoel Moeïs, Dwindjo Séwojo, Ratu Langi, Noto Soeroto, en vele anderen.

Red.-Com.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Twee leeraren in de Plant- en Dierkunde.
Een leeraar in de Staatswetenschappen.
Zeven leeraren in de Nederlandsche taal.
Twee leeraren in het Duitsch.
Vier leeraren in het teekenen.
Vijf leeraren in de Wiskunde.
Een leeraar in het Fransch.
Een leeraar in het Engelsch.
Een leeraar in de Aardrijkskunde.
Drie onderwijzers voor de houtbewerking.

Leeraar in de anatomie aan de Nederl.-Indische Artsenschool te Soerabaja.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Gouvernements-arts met ervaring omtrent het toezicht op de volksgezondheid in Nederland, voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Gouvernements-arts ter bestudeering van het tuberculose-vraagstuk in Indië.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.

Technisch bacterioloog bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Tweede technoloog voor de laboratoria ten behoeve van het materiaal onderzoek.

Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Adjunct-gouvernements-accountant.

Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Civiel-ingenieur,
Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur),
Opzichter,
Tijdelijk bouwkundig opzichter,
Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Ingenieur,
Opziener,
Bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Civiel-ingenieur,
Werktuigkundig ingenieur,
Ingenieur voor het signaalwezen,
Bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Adspirant-ingenieur,
Commies,
Bij den post-, telegraaf- en telephoondienst.

Onderwijzer der 3de klasse bij het Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Derde stuurman,
Leerling-machinist,
Bij de Gouvernements-marine.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Adspirant-commissaris van politie bij de algemeene politie.

Wed. Th. J. VAN ZUTPHEN
MEUBELMAKERIJ en BEHANGERIJ
..................VERHUIZINGEN..................
HAARLEM RIDDERSTRAAT 20
TELEPHOON 1654

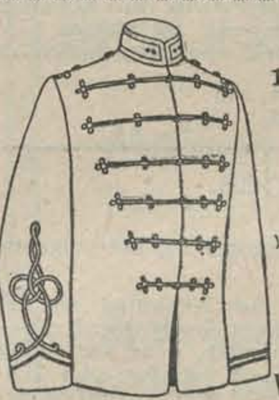
INRICHTING
ONDERWIJS IN BOEKHOUDEN c. a.
in drie tot zes maanden, met Testimonium.
J. C. TER BRUGGEN,
BOREELSTRAAT (lijn A)
'S-GRAVENHAGE (Holland).
Mondeling en schriftelijk naar alle werelddeelen.
Ruim drie duizend leerlingen, een voor een geleerd.
Aanbevolen door de beste Indische familiën.

Den Haag, 23 December 1913.
Geachte Heer TER BRUGGEN,
Vóór mijn vertrek naar Ned.-Indië kom ik U nog eens schriftelijk mijn dank betuigen voor de van U genoten lessen, waardoor ik in den korten tijd van 2½ maand en tegen geringe kosten een volkomen helder inzicht heb gekregen in de dagelijksche en maandelijksche methode van het Italiaansch Boekhouden. Uw systeem, 't welk er op gericht is den leerling zelfstandig te laten werken, schijnt mij dan ook het eenig juiste te zijn om iemand het Boekhouden grondig te leeren.
Na beleefde groeten en
Hoogachtend,
Uw dw. dnr,
CH. STRUBEN,
Referend. bij het Dept. v. Fin. in Ned.-Indië.

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.
STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.
Mantels, Mantelcostumes, Costumerokken.
Dames OVERHEMDEN, in gestreept en effen
van af . . . . f 2.95 tot f 6.75
Waschechte zijden BLOUSES, gemoest . . f 5.90
COSTUMEROKKEN, prima coupe . . . . . f 12.50

A. M. CORNELISSEN
Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c
SANITAIRE INSTALLATIËN.
VERLICHTING
VERWARMING
Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

P. M. BROEKMANS
16, 18 Koningsplein 20, 439
AMSTERDAM.

Uitrustingen
voor O. en W. Indiën
voor Civiel en Militair.
(Oudste huis).
Vraagt geïllustreerde Catalogus.

M. VISSER,
voorh. A. J. RODBARD.
Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.
Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

IJker ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.
Onderopzichter over den zadelmakers vinkel bij den artillerie-constructiewinkel te Soerabaja.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 October 1917, no. 229).

Candidaat-ambtenaar voor Chineesche zaken.

Den Minister van Koloniën maakt bekend, dat dit jaar een persoon in opleiding kan worden genomen voor de betrekking van ambtenaar voor Chineesche Zaken in Nederlandsch-Indië.

Voor opleiding komen slechts in aanmerking Nederlandsche onderdanen, die hebben voldaan aan een der examens ter verkrijging van een getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan eene universiteit of de Technische Hoogeschool, of aan het eindexamen van eene daarvoor naar het oordeel van genoemden Minister in aanmerking komende handelsschool, dan wel van wie op andere wijze op grond van hunne opleiding en (of) wetenschappelijke werkzaamheid geschiktheid voor hun lateren werkkring wordt verwacht.

De duur van de opleiding is vijf jaren, waarvan twee jaren aan de Rijksuniversiteit te Leiden en drie jaren in China.

Hij, die in opleiding wordt genomen, draagt gedurende zijn studietijd in Europa den naam van ,,Candidaat-ambtenaar voor Chineesche Zaken'' en geniet alsdan eene toelage naar reden van ƒ 1000 (een duizend gulden) 's jaars.

Alvorens eenige uitkeering ter zake te ontvangen, zal hij zich moeten verbinden om de opleidingsgelden, vermeerderd met tien ten honderd, terug te betalen, o.a. ingeval hij, om welke reden ook, alleen uitgezonderd het geval van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van den Minister), zijne bestemming voor den dienst in Nederlandsch-Indië niet mocht kunnen of willen volgen of indien hij niet binnen den door den Minister bepaalden tijd zijne opleiding voltooit.

Na beëindiging der studie in Europa wordt de daartoe geschikt geachte candidaat-ambtenaar ter beschikking gesteld van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, die hem benoemt tot adspirant-ambtenaar voor Chineesche zaken en opdraagt zich ter voltooiing van zijne studie naar China te begeven.

Aan bovenbedoelde benoeming is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de eerste klasse — c.q. met wettig gezin — van Nederland naar China en van daar naar Nederlandsch-Indië;

b. eene bezoldiging van ƒ 200 (tweehonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar China;

c. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting ten bedrage van ƒ 1000 (één duizend gulden);

d. een voorschot van ƒ 400 (vierhonderd gulden) op de in Nederlandsch-Indië te verleenen bezoldiging, terug te betalen in door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijnen, zulks voor den aankoop van boeken;

e. gedurende het verblijf in China eene door den Gouverneur-Generaal te bepalen toelage, zoowel wegens dure levenswijze als ter bezoldiging van Chineesche leermeesters;

f. wanneer de belanghebbende gehuwd is uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië.

Na voltooide opleiding wordt de adspirant-ambtenaar voor Chineesche Zaken, bij gebleken geschiktheid, door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië benoemd tot ambtenaar voor Chineesche Zaken, op eene bezoldiging van ƒ 300 (driehonderd gulden) 's maands, met drie tweejaarlijksche en daarna drie driejaarlijksche verhoogingen, elk van ƒ 100 (éénhonderd gulden) 's maands, tot een maximum van ƒ 900 (negenhonderd gulden) 's maands.

Zij, die voor opleiding in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór of op 20 October a.s. bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën onder overlegging van eene korte beschrijving van opleiding en levensloop.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 22 September 1917 No. 222).

Ingezonden.

Van belangstellende zijde ontvingen wij het volgende ter plaatsing:

Blijkens een onlangs door uw Weekblad uit het ,,Alg. Hbld.'' overgenomen bericht, heeft de ,,E u r o p e a n A s s o c i a t i o n te Calcutta, naar aanleiding van de invrijheidstelling van M r s. A n n i e B e s a n t, die sinds den 16 Juni j.l. geïnterneerd is geweest, wegens haar ijveren voor H o m e R u l e in Britsch-Indië, aan de Regeering geseind, dat zij deze opheffing van interneering een gevaarlijken maatregel acht. Als tegenhanger van dit bericht is het zeker wel interessant te vernemen, hoe de ook in Holland welbekende Indiër, Sir R a b i n d r a n a t h T a g o r e, over Mevrouw Besant denkt. In ,,The Herald of the Star'' van September schrijft hij:

,,Wil mijn hartelijke sympathie en dankbaarheid ,,overbrengen aan Mrs. Besant en haar zeggen, dat ,,haar martelaarschap, ter wille van de lijdende ,,menschheid, meer goed voor ons land zal opleveren ,,dan eenig gunstbetoon, ons verleend, met de bedoeling om ons voorloopig tevreden te stellen.''

Dat de sympathieke Indische dichter een juisten blik op de toekomst had, toen hij deze woorden schreef, moge blijken uit het Reuter-telegram van 20 Augustus j.l., luidende als volgt:

,,In het Lagarhuis deelde Montagu, minister van ,,Indië mede, dat besloten is om over te gaan tot ,,maatregelen ter opneming van Indiërs in alle tak- ,,ken van het bestuur van Indië, met het oog op eene ,,geleidelijke ontwikkeling van zelfbesturende in- ,,stellingen en de progressieve instelling van eene ver- ,,antwoordelijke regeering in Indië, als een integree- ,,rend deel van het rijk.

,,De minister deelde tevens mede, dat de bepalingen, ,,die de opneming van Indiërs in het Britsche leger ,,tot dusverre beletten, weggenomen zullen worden.''

Zoo heeft dus de zaak, waarvoor A n n i e B e s a n t heeft gestreden en geleden, tijdens hare interneering belangrijke vorderingen gemaakt, en nu zij weder vrij is, zal zij voorzeker den strijd voor H o m e R u l e voor haar tweede vaderland met onverzwakte energie voortzetten.

Aan het slot van een artikel in ,,New India'' van 15 Juni j.l., overgenomen in de September-aflevering van ,,The Herald of the Star'' zegt zij:

,,Ik heb gedwongen stilzwijgen en berooving van ,,vrijheid te ondergaan, omdat ik uit liefde voor Indië ,,er naar gestreefd heb het te doen ontwaken, vóór ,,het te laat was. Het is beter te lijden, dan onrecht ,,goed te keuren. Het is beter de vrijheid te verliezen, ,,dan de eer.

,,Ik ben oud, (zij vierde den 1en October van dit jaar ,,haar 70sten verjaardag), maar ik verwacht, dat aan ,,Indië nog H o m e R u l e zal gegeven worden vóór ,,ik sterf. Indien ik, zij het ook nog zoo weinig, mede- ,,gewerkt moge hebben aan die glorierijke toekomst, ,,dan ben ik meer dan voldaan.''

,,God behoede Indië''.

C.

Heemstede, 27 Sept. '17.

Oproep om Medewerking.

Het door den Nederlandschen Coöperatieven Bond uitgegeven geschrift van ondergeteekende: ,,Een en ander over Coöperatie in Indië 1900—'17'', eindigt in zijn slot-alinea met deze woorden: ,,Dit geschrift is bedoeld als fragment, waarvan de aanvulling door mededeeling van belangstellenden, wellicht zelfs belanghebbenden, in en buiten Indië, zeer gewenscht en noodig geacht wordt.''

Om aan dit voornemen uitvoering te kunnen geven, zouden ook niet meer in actieven dienst zijnde ambtenaren, vooral van het Binnenlandsch Bestuur en Volkscredietwezen, mij verplichten, door hunne ervaringen, of andere, dus buiten eigen ondervinding vallende kennis of wetenschap in zake coöperatie in Ned.-Indië, zoo volledig mogelijk op schrift te willen stellen en mij dit schriftstuk onderteekend te willen doen toekomen. Ik hoop deze bijdragen, al of niet gewijzigd of aangevuld — maar in het eerste geval met medeweten en instemming der schrijvers — samen te stellen tot een geheel en dit t.z.t. openbaar te maken. Desverlangd zal een exemplaar van voornoemd geschrift ter beschikking van de aanvragers worden gesteld. Veel dank zij er, voor de goede zaak, reeds bij voorbaat voor uitgesproken.

E. L. K. SCHMüLLING.

Statenlaan 119, Den Haag.

HET UNIFORMHUIS

Civiel- en Uniformkleeding

Tropen-Uitrustingen

N.-Z. VOORBURGWAL 130 AMSTERDAM

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

Zakdoeken. Kousen.

M. & J. TOEMAN

Specialiteit in Kanten, Festons, Lingerieën.

Spuistraat 67 - Tel. 2009.

Den Haag.

Handschoenen Kragen.

Deze plaats is gereserveerd door de Firma A. & B. SCHMEINK, Spuistraat 252-256, Amsterdam.

Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.

POLMAN, HOELEN & Co.

KANTOOR: WEERDJESSTR. 83 ARNHEM TELEFOON INTERC. No. 945.

Verhuizingen onder garantie.

Bergplaats voor Inboedels.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensiongeld Internaat f 800.-

Met inbegrip der vacanties . . . f 1000.—.-

De Directrice: A. J. NELCK.

Gas-, Waterleiding- en Electriciteits-Maatschappij

voorheen I. SELTEN.

ROTTERDAM, Coolsingel 50, Telefoon Interc. 847.

'S-GRAVENHAGE, Lange Houtstr. 8, Tel. Interc. H 715.

Installateurs van Gas-, Water- en Electr. leidingen.

BADEN, GEYSERS EN SANITAIRE ARTIKELEN.

Steeds voorradig:

PHILIPS GLOEILAMPEN,

in alle lichtsterkten.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdkantoor: **Rokin 55, Amsterdam.**

CREDIETEN **met** en **zonder** persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding **5 pCt.** 's jaars.

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Bijkantoor 's-Gravenhage Emmastr. 116
van de **Nederlandsche Coöperatieve Spaar- en Credietbank** van **Ambtenaren** en **Beambten** te Amsterdam. Credieten met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid.
Spaargelden: Rentevergoeding 3.6 %.
De Directeur: ZEILMAKER.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

De Nederlandsche Spaarkas
AMSTERDAM, Rokin 95, Bijkantoor te BANDOENG.
Bijkantoor te 'S-GRAVENHAGE, Stephensonstraat 49.
Kapitaalvorming, Uitzetfondsen, Studiebeurzen, Stortingen van f 2.50—f 50.— per maand.
Vraagt gratis prospectus aan: het Hoofdkantoor, de Bijkantoren of aan: den Oud.-Dir. Bijkantoor Bandoeng, H. VOLTEN, tijd. adres 's-Gravenhage, Kon. Emmakade 128; den Inspecteur, W. WEIJNE, Dibbetsstraat 83, Den Haag.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels
Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. al.
VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „
REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
Afdeeling Gebruikte Instrumenten.
Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

N.V. Inrichting voor Physische Therapie
„WINTERNITZ"
Johan v. Oldenbarneveltlaan 5 - Tel. Schev. 695
SCHEVENINGEN.
Alle Physische Hulpmiddelen: Waterbehandeling, haute Fréquence, Electrisch Viercellenbad, Lichtbad, Vibratie, Kunstzon, enz.
Nauheimer-, Wiesbadener-, Carlsbaderkuren.
UIT- en INWONENDE PATIËNTEN
(ook rustbehoevenden, herstellenden en zenuwzieken).
Spreekuur van 9½—10½, des morgens.
J. H. W. VAN OPHUIJSEN, Zenuwarts, *Gedel. Commissaris.*
J. S. J. DE VRIES ROBLES, Arts, *Geneesheer-Directeur.*

Mantel en Costumemagazijnen
Maison H. SIMONS
Heulstraat 13 .... Telefoon 2005
Noordeinde 17a ..... Telefoon 6537
..... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes .....
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs
Steeds ruime sorteering, prima coupe en kwaliteiten.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN",
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuijtstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

RIPPEN
Pianohandel
PIET HEINSTRAAT 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.
Verhuren Stemmen

Parkhotel
van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden, Rustige ligging.
Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG

TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.

Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels.

De Firma GIJP & Co.

vervaardigt hare

prima Limonade-Siropen uitsluitend met suiker en vruchten-aroma, zonder toevoeging van aardappelsiroop, glucose of andere artikelen.

VRAAGT UWEN WINKELIER. DIRECT BIJ DE FABRIKANTEN

Spijkemakersstraat 190 A-B, Telef. H. 2962.

Eenige fabrikanten van de echte „MOSKOWA"

INRICHTING VOOR SPREEKONDERWIJS.

DEN HAAG, STATENLAAN 115.

Directrice: A. BRUGMA, Gemeente-spraakleerares te Den Haag. Spreektijd 12½ — 1½ uur.

GENEZING VAN ALLE SPRAAKGEBREKEN.

Speciale behandeling van stotteren. Onderwijs in Lip-lezen voor dooven. Behandeling van Aphasieën.

GELEGENHEID TOT VAKOPLEIDING.

De prijzen worden berekend naar de omstandigheden. Leeraressen: Mej. A. BRUGMA; Mej. J. HARDERS, Gemeente-Spraakleerares; Mej. H. A. KROON; Mej. J. SCHOUTEN; Mej. D. ZEVENHUIZEN, Gemeente-Spraakleerares.

Pension DE BRUIJN

P. C. Hooftstraat 6-8-10, bij R. Museum en Vondelpark.

AMSTERDAM.

Prachtige Appartementen

Electrisch verlicht - Badkamers - Telefoon

ARRANGEMENTEN VOOR FAMILIES.

AMSTERDAMSCHE BANK - Amsterdam

Kapitaal . . . . f 29.122.400.—

Reservefonds . . . . = 18.900.000.—

Bijzondere Reserve . = 2.000.000.—

ALLE BANKZAKEN

A. VAN DER PUTTEN,

Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330

Specialiteit: Damesblouses - Rokken

Zijden Stoffen. Garneer-artikelen.

AUG. SAVELKOUL.

INDISCHE UITRUSTINGEN VOOR HEEREN EN DAMES.

Heerenkleeding naar Maat.

Batavia — Semarang — Soerabaya — Bandoeng

Amsterdam, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt den Geïllustreerden Catalogus der Dames- of Heerenafdeeling.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Voor het HERFST- en WINTER-SEIZOEN:

JAPONSTOFFEN

MANTELSTOFFEN

Covert-Coats *Slobkousen*

DIEREN-TUIN Den Haag

Aangifte voor het Lidmaatschap kan dagelijks geschieden ten kantore Benoordenhout 2 en bij den Portier aan het hoofdhek.

Invullingsbiljetten en voorwaarden worden ook op verlangen toegezonden.

De contributie gaat in met de maand, volgende op die van de aangifte. Voorloopige toegangsbewijzen worden dadelijk verstrekt.

Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium, Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorloopend toezicht, Societeit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen. - - - - - - -

W. M. WEIJNE

DANS-INSTITUUT.

Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348

'S-GRAVENHAGE.

Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),

FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden

KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM

Telefoon ZUID 828.

OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOOPEND

Zuster C. G. SOER,

Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

Hotel Pension INSULINDE

BANKAPLEIN 2 Tel. Interc. HAAG 1486

Direct gelegen bij de Scheveningsche Boschjes.

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, al dan niet met inpandgeving polis levensverzekering

N.V. „Voorschotbank de Nederlanden".

Frederikstr. 2 *Kapitaal f 1.000.000* 's Gravenhage

Geeft 4, 5 % **Schuldbrieven** uit in stukken van *f* 1000.—, *f* 500.— en *f* 100.—, onder **Trustee-toezicht.**

VAN VEEN's Bedden - Matrassenmagazijnen

Hartenstraat 14-18-20, Tel. Interc. 8399 N

Ceintuurbaan 354, Telefoon Zuid 6174.. AMSTERDAM

Aanbevolen Speciaalzaak voor het inrichten der Slaapkamers

LEVERINGEN DOOR HET GEHEELE LAND.

HOLLAND TYPING OFFICE

Damrak 45 - AMSTERDAM - Telefoon N. 4625

Type- en Vermenigvuldigbureau

Speciaal adres voor Cyclostyle- en Schrijfmachinepapier.

E. VAN OS. Directrice.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 201

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.

ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.

ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

Holland-Canada Hypotheekbank, 's Gravenhage

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg.*

5 pCt. PANDBRIEVEN

tegen beurskoers. Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 13.000.000.—.